

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Inga Kikre

LAPSEVANEMATE ARVAMUS MUINASJUTTUDE ETTELUGEMISE TÄHTSUSEST
KOOLIEELSES EAS PÕHJA-SAKALA VALLA LASTEASUTUSTE LAPSEVANEMATE
NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: eesti keele õpetaja Ilona Võik

Kaasjuhendaja: inglise keele algõpetuse õpetaja, koolikorralduse magister Tiia Krass

Tartu 2020

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 2

Resüme

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude ettelugemise tähtsusest koolieelses eas Põhja-Sakala valla lasteasutuste lapsevanemate näitel

Muinasjuttudel on lapse kognitiivses arengus oluline roll, mis mõjutab tema mõtlemist ja tajumist. Lapse vaimset arengut toetavad kõige enam loovad tegevused, ka muinasjuttude kuulamine, mille põhjal laps fantaseerib, näitleb ja paneb end peategelase rolli.

Uurimisprobleemiks oli teadmatus, kui suur osa lapsevanemate ettelooetavast lugemisvarast on muinasjutud ja kuivõrd oluliseks peavad nad muinasjuttude ettelugemist. Uurimisprobleemist lähtuvalt oli töö eesmärk selgitada välja, mil määral vanemad lastele muinasjutte ette loevad ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad. Eesmärgi saavutamiseks viidi läbi kvantitatiivne uurimus ankeetküsitluse põhjal, mille töö autor varasematest uurimustest lähtudes koostas. Uurimuses osales 49 lapsevanemat mugavusvalimi alusel. Uurimuse käigus selgus, et kodus loetakse muinasjutte regulaarselt. Uuritavad arvasid, et väärtuskasvatus koolieelses eas on väga tähtis ning muinasjuttude ettelugemine arendab enim selliseid väärtusi nagu ausus, hoolivus ja sõbralikkus. Samuti tõid lapsevanemad välja, et nad eelistavad lugeda traditsioonilisi muinasjutte („Kolm pörsakest“, „Lumivalgeke“, „Punamütsike“), sest nende muinasjuttude sisu on õpetlik ja laps saab nendest aru.

Märksõnad: muinasjutt, laps, koolieelne iga, väärtused

Abstract

Parents' opinion on the importance of reading fairy tales at preschool age in the example of preschool parents in North Sakala municipality

Fairy tales are very important in a child's cognitive development, as it affects the child's thinking and perception. The child's mental development is supported most by creative activities, including listening and telling fairy tales. With the help of a fairy tale, the child can fantasize, act and identify himself/ herself with the main character. The aim of the bachelor's thesis was to find out to what extent parents read fairy tales to children and why they consider fairy tales important for children. The aim of the thesis was formulated considering the research problem: how big part fairy tales have in reading material and how important parents consider reading fairy tales. In order to achieve the aim the author carried out quantitative research and data was collected by the questionnaire. The author followed the example of earlier research when compiling the questionnaire. 49 parents participated in the research. The research revealed that fairy tales are regularly read at home. The evaluation of the respondents revealed that value education in preschool is considered very important by parents, they think that reading fairy tales develops values like honesty, thoughtfulness and friendliness. Parents prefer reading traditional fairy tales („*Three Little Pigs*", „*Snow White*", „*Little Red Riding Hood*", etc.) because their content is educational and the child understands it.

Keywords: fairy tale, child, preschool time, values

Sisukord

Resümees.....	2
Abstract.....	3
Sissejuhatus.....	5
<i>Koolieelikust väikelapse kognitiivne areng.....</i>	7
<i>Muinasjutu määratlus ja liigid.....</i>	8
<i>Muinasjutu mõju lapse arengule.....</i>	9
<i>Ettelugemise ja jutustamise kasulikkus.....</i>	13
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	14
Metoodika.....	16
<i>Valim.....</i>	16
<i>Mõõtevahend.....</i>	17
<i>Protseduur.....</i>	18
Tulemused.....	20
Arutelu.....	30
<i>Töö praktiline väärtus, kitsaskohad, soovitused.....</i>	32
Tänuõnad.....	34
Autorsuse kinnitus.....	34
Kasutatud kirjandus.....	35
Lisa 1. Uurimuse ankeet.....	39
Lisa 2. Muinasjuttude tuntavus.....	45
Lisa 3. Lapsevanemate jaoks olulised väärtused.....	46

Sissejuhatus

Lasteaiaõpetajad kasutavad muinasjutte oma töös igapäevaselt, neid integreeritakse erinevate õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega ja samuti käsitletakse neid eraldi. Õppetegevuse käigus uuritakse täpsemalt muinasjuttude sisu ning püütakse leida nende tähenduslikku mõtet ja anda lapsele edasi muinasjuttus olevad väärtused. Lapse kognitiivsele arengule on muinasjuttude käsitlemine väga vajalik, sest muinasjutud arendavad, toetavad, õpetavad lapsi (Moora, 2017). Bettelheimi (1976) järgi õpivad kõik lapsed nii ennast kui ka teisi järk-järgult tundma ning muinasjutud on need, mis tekitavad lastes tahtmist teada saada, usku ja lootust, et lapsed on suutelised ja neil on võimalus elus midagi tähtsat ja suurt korda saata. Sellise tunde tekkimiseks on oluline, et laps puutuks kokku erinevate muinasjuttudega, mida lastekirjanduses leidub. Samuti toob Bettelheim (2007) välja, et laps võib muinasjutust õppida palju rohkem kui ükskõik millisest teisest loost.

Koolieelse lasteasutuse seaduse (2018) järgi toetab lasteasutus lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist. Kõik vanemad soovivad, et nende laps kasvaks teatud väärtuste järgi ja et ta saaks elus hästi hakkama, kuid siin on vaja ka lapsevanemate teadlikku toetust. Lasteaiaõpetajatele on alusdokumendiks riiklik õppekava (2008), kuid vanemad saavad lapsele kodus õpetusi edasi anda, kasutades selleks olemasolevaid vahendeid, kõige lihtsamaks vahendiks on muinasjutud. Niiberg, Metspalu ja Linnas toovad raamatus „*Muinasjutt lapse arendaja ning lohutajana*” (2009) välja, et on tähtis ka lapsevanemaid lapsele muinasjutte lugema suunata.

Lapse kognitiivse arengu puhul on vaja arendada nii mõtlemist kui fantaseerimist, analüüsi- ja arutlusoskust. Kui üks või teine asi jääb arengus tagaplaanile, siis võib see mõjutada last tulevikus, näiteks tema lugemis- või kirjutamisoskust, sotsiaalset suhtlemist või emotsionaalset arengut (Lerkkanen, 2007). Seetõttu peab töö autor oluliseks, et mitte ainult lasteaiaõpetajad, vaid ka lapsevanemad ise toetaksid lapse kognitiivset arengut ja selleks, et seda teha, on väga oluline roll muinasjuttudel, nende ettelugemisel ja nende üle mõtisklemisel ja aruteludel. Lapse kõne-, kirjutamis- ning lugemisoskust toetatakse siiski suures osas koolieelses lasteasutuses ning seda lastekirjanduse kaudu (Kivi & Sarapuu 2005). Nendel lastel, kes on kokku puutunud muinasjuttudega, on sõnavara ning lugemisoskus uurimuste põhjal arenenum kui neil lastel, kellele ei loeta muinasjutte ette (Dickinson & Tabors, 1991). See näitab, et lapse kõne areng on väga tihedas seoses muinasjuttude kasutamisega koolieelses eas, sest muinasjuttude käsitlemine toetab lapse eneseväljendus-, arutlemis- ja

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 6

analüüsimisoskust (Puidet, 2008). Sagedased ja sisukad vestlused täiskasvanuga aitavad kaasa lapse sõnavara suurenemisele, samuti toetavad varajast lugema õppimise oskust (Dickinson & Tabors, 2001). Seega on oluline uurida, millist kasutust leiavad muinasjutud kodudes, et lapse arengut toetada.

Varasemalt läbiviidud bakalaureusetöö uurimuse „5–7 aastaste laste väärtuskasvatus Eesti loomamuinasjuttude toel” (Ansi, 2014) tulemustest selgus, et suurem osa lasteaiaõpetajatest alustasid väärtuskasvatust juba sõimerühmast. Samuti näitasid selle uurimuse tulemused, et nii lasteaiaõpetajatele kui ka lapsevanematele on tähtsad sarnased väärtused (ausus, hoolivus, sõprus) ning mõlemad pidasid oluliseks väärtuste õpetamist loomamuinasjuttude kaudu. Sarnaste tulemustega on ka Kõõra (2012) bakalaureusetöö „Koolieelsete lasteasutuste õpetajate ja lastevanemate arusaamad väärtuskasvatusest”, milles selgus, et nii lasteaiaõpetajad kui lapsevanemad pidasid oluliseks samu väärtusi (sotsiaalne toimetulek, armastus), nende esimeseks eelistuseks väärtuste õpetamisel oli isiklik eeskuju. Eelistatud vahendina nimetasid aga nii õpetajad kui ka lapsevanemad muinasjutte. Moora (2017) bakalaureusetöö „Muinasjuttude kasutamine koolieelikutega läbiviidavates õppetegevustes Valga maakonna lasteaegade näitel” tulemustest selgus, et lapsed õppisid muinasjutu toel heal ja halval vahet tegema. Uurimuses osalenud õpetajad nentisid, et laps saab muinasjutu kaudu teada erinevast eluolust, käitumismudelitest ja emotsioonidest ning õpib nendest. Kulikovskaya ja Andrienko (2016) leidsid oma mitmes Venemaa lõunaosa lasteasutuses 2010.-2016. aastal läbiviidud uurimuses, et muinasjuttude kaudu saab laps aimu, mis on hea ja mis on halb, laps õpib heal ja halval vahet tegema.

Eelnevate uurimuste põhjal saab täheldada, et muinasjuttudel on väga oluline roll lapse mõtlemise arengus – lugema ja kirjutama õppimine, samuti on muinasjutul eriline roll lapse väärtuskasvatuse ja emotsioonide tundma õppimises. Lähtudes eelnevast on tõstatatud järgmine uurimisprobleem, millele soovitakse käesoleva uurimistööga vastust leida: varasemalt on küll uuritud etteloetavat lugemisvara, aga kui suur osa sellest on muinasjutud ja kui võrd oluliseks peavad lapsevanemad muinasjuttude ettelugemist, selle kohta ei ole autori teada informatsiooni. Teadmine lapsevanemate arvamusel muinasjuttude ettelugemise kohta aitaks lasteaiaõpetajatel nii oma õppetegevusi paremini kavandada kui ka lapsevanemaid ettelugemisse kaasata. Lähtuvalt uurimisprobleemist on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja, mil määral lapsevanemad lastele muinasjutte ette loevad ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad. Bakalaureusetöö teoreetiline osa koosneb neljast

alapeatükist, milles esimeses antakse teoreetiline ülevaade väikelaste kognitiivsest arengust. Teises alapeatükis seletatakse lahti muinasjuttude olemus ning antakse ülevaade muinasjutu liikidest. Kolmandas alapeatükis tuuakse välja muinasjuttude mõju lapse arengule ning neljandas selgitatakse, kui oluline on muinasjuttude ettelugemine ja jutustamine.

Koolieelikust väikelapse kognitiivne areng

Kognitiivne areng on tunnetuslik ehk vaimne areng, mis on seotud mõtlemise, taju, tähelepanu ja probleemide lahendamisega. Kognitiivse arengu käigus loob laps endale ümbristevast maailmast vaimse pildi, mille kaudu ta õpib oma ümbrust tundma (Nugin & Veisson, 2008). Kognitiivne areng on tõenäoliselt üks rohkemat tähelepanu pälviv arenguprotsess, mida toetatakse nii koolis kui lasteaias. Lapse areng toimub läbi erinevate arenguprotsesside ning kui laps kasutab oma mõtlemist võrdlemiseks, analüüsimiseks, üldistamiseks jmt, siis on suudetud anda panus lapse mõtlemise arendamisse, sest lapse mõtlemine kujuneb ja areneb praktiliselt tegutsedes (Kuusik, 2007).

Lapsega tegelemine toetab tema kõne arengut, mis omakorda aitab kaasa iseseisvale mõtlemisele, fantaseerimisele ja lugema õppimisele (Kikas, 2008). Lerkkanen (2007) toob välja, et erinevad uurimused on näidanud lapse keelelise arengu suurt mõju lugemis- ja kirjutamisoskuse arengule. Kõne arendamisega luuakse lapsele alus lugema ja kirjutama õppimiseks. Lugema õppimine on pidev protsess. Lapse lugema õppimise eelduseks on oskus rääkida (Kivi & Sarapuu, 2005). Lerkkanen (2007) on täheldanud: „keele abil tutvub laps vähehaaval oma ümbrusega, analüüsib ja õpib uusi asju" (lk 28), näiteks õpib ta nimetama erinevaid esemeid, situatsioone, ütleb või proovib öelda, mida ta soovib. Samuti väidavad Padrik ja Hallap (2008), et laps õpib kõne abil suunama ja reguleerima teiste käitumist, tegevusi ning looma ja hoidma suhteid.

Šveitsi psühholoog Jean Piaget (1896-1980) teooria kohaselt on inimese tunnetustegevuses üheks enim liikumapanevaks jõuks just inimese enda kaasasündinud huvi maailma vastu, mis teda ümbritseb (Teppan, 2014). Piaget on välja töötanud 4 arenguetappi, milleks on sensomotoorne etapp, eeloperatsioonaalne etapp, konkreetsete operatsioonide etapp ja formaalsete operatsioonide etapp. Esimesed kaks etappi kujunevad lapsel koolieelses eas. Piaget jõudis ka järeldusele, et lapse maailmavaade on täiskasvanu omast hoopis erinev. Laps fantaseerib muinasjuttude toel ja kujutab endale sobiva maailmapildi (Piaget, 1964). Teppan (2014) kirjutab oma töös „*Kaasaja õpiteooriate lähtepunktid*", et Piaget näeb inimese arengut

pideva indiviidi ja keskkonna vastastikuse toimimise protsessina, mille käigus inimene õpib keskkonnasündmuse ette nägema ja neid kontrollima, õppimine toimub lähemalt kaugemale ehk lihtsamalt keerulisemale. Piaget (1964) kognitiivse arengu konkreetsete operatsioonide etapi kirjeldusest selgub, et lapse mõtlemine jääb kuni puberteedia saabumiseni animistlikule tasemele. Kuigi peale kolmandat eluaastat viitavad lapsed harva objektidele kui elusatele, mõtlevad nad siiski, et liikuvad objektid võivad olla elus (Berk, 2007). Animism on lapse jaoks veendumus, et ka elutud objektid on võimelised tegutsema ja neil elututel objektidel on elutruud omadused (Tyler, 2020). Eelnevast lähtuvalt võib järeldada, et ka koolilaps fantaseerib muinasjuttude toel ning vajab muinasjutte, kuigi ta ei pruugi oma fantaasiatest rääkida.

Muinasjutu määratlus ja liigid

Lastekirjanduse sõnastik defineerib muinasjuttu järgnevalt: see on müütidel, rahvauskumustel või vabal fantaasial põhinev lõbustav või õpetliku sisuga lugu, mis jaguneb rahva- ja kunstmuinasjuttudeks (autorilooming). Muinasjutu iseloomulikeks tunnusteks on imepärusus, üleloomulike ja ebatavaliste võimete omamine (Krusten jt, 2006). Mürsepp (2003) on muinasjutu liigitanud üheks rahvajutu alaliigiks, mis põhineb inimeste väljamõeldistel. Muinasjuttudel on alati kindel algus („elas kord“), kindel lõpp („elavad nad siiani õnnelikult“ või „elasid nad õnnelikult“) ja teatud arvude kordused, nagu näiteks 3, 7, 9 jne (Järv, 2005). Muinasjutte jagatakse tegelaste ja sündmustiku alusel (Krusten jt, 2006). Lähtudes muinasjuttude erinevatest ülesannetest ja mõjuritest võiks Niibergeri jt (2009) arvates muinasjutud jagada seitsmesse suuremasse rühma: imemuinasjutud; loomamuinasjutud; lille- ja puumuinasjutud; tõsielulised ehk olustikulised ehk novellilaadsed muinasjutud; legendilaadsed muinasjutud; naljakad muinasjutud ja muinasjutud rumalast hiiust, paganast, kuradist. Töö autor leiab, et sellist muinasjuttude rühmitamist saab kasutada ka lapsele muinasjuttude tutvustamiseks, sest see on piisavalt lihtne, arusaadav ja loogiline jaotus. Tõenäoliselt on üheks levinuimaks liigiks imemuinasjutud, mis vanasti meeldisid ka täiskasvanutele ja praegu meeldivad lastele (Järv, 2008).

Niibergeri jt (2009) toovad välja, et muinasjutte mõeldi vanasti välja ka selleks, et need lohutaksid lapsi, kes olid oma vanemad kaotanud. Muinasjuttude ülesandeks oli leevendada nende laste kaotusvalu, kes oma vanemate hoole all kasvada ei saanud, kelle vanemad surid varakult. Muinasjutud pidid aitama lapsel sirguda täiskasvanuks, kas vanemate hoole all või

ilma nendeta, milleks saadi aastatuhandete jooksul juba 12–13-aastaselt. Muinasjutu ülesandeks oli õpetada lastele erinevaid käitumisnorme ja toetada täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks kujunemist (Niiberg *et al.*, 2009).

Bettelheimi (2007) järgi on iga muinasjutt nagu võlukunsti peegel, mis kajastab meie sisemaailma ja meie endi samme ebaküpsusest küpsuseni. Muinasjuttude rolliks oli anda lapsele julgust ja rahu, kui ta tundis hirme looduse seletamatute ning ohtlike olukordade ees (Niiberg *et al.*, 2009). Kuna muinasjuttude tekkeajal elasid ka paljud täiskasvanud oma fantaasiamaailmas (nõiad, vaimud jms), mis tegelikult oli nende jaoks reaalsus, siis seetõttu ei olda täiesti kindlad, milline oli tolle aja reaalse maailma ja muinasjutumaailma vahel olev piir (Bettelheim, 2007 & Niiberg *et al.*, 2009). Niibergi jt (2009) arvates on vaja last arendada ja arendamiseks on vaja lapsele kõrvale tihti ka teist inimest ning arendavaks tegevuseks saab täiskasvanu lapsele muinasjutte lugeda. Väikelapse probleeme lahendab muinasjutt, suure lapse omasid ainult psühhiaater, ent muinasjutt võib ka suurema lapse probleemide puhul olla tervenemist soodustavaks vahendiks (Niiberg *et al.*, 2009).

Muinasjutu mõju lapse arengule

Müürsepp (2003) kirjutab, et muinasjutud ja lasteraamatud pakuvad küll lapsele erinevat meelelahutust ja mitmeid tarkusteri, kuid veel rohkem panevad muinasjutud ikkagi lapse selle sisu ja jutu tegelaste üle kaasa mõtlema. Igaõhtune lugemine on väga meeldiv peretraditsioon ning kasulik tegevus, mis lõpetab tegusa päeva ja on väärt hetk nii lapse kui ka lapsevanema jaoks, samuti saab seda läbi viia ka beebieas lastega (Eesti Lastekirjanduse Keskus, s.a.). Arvestades, kui palju on tänapäeval muid õppevahendeid, nt erinevaid digivahendeid, siis seda enam on vaja lapsi toetada muinasjuttude ettelugemisega, et neil tekiks lugemishuvi ja see säiliks ka koolieas. Lugemishuvi tekitamiseks tuleks aga lapsele võimaldada juba varakult raamatutega mängida ja neid uurida, sh muinasjuturaamatutega tutvuda, sest ainult siis on laps hiljem valmis raamatuid kasutama teadmiste saamiseks (Vesiko, 2005). Teder (2017) toob välja, et nendel lastel, kes kognitiivse arenemise perioodil veedavad väga suure osa oma ajast digivahendi või televiisori taga, võib selliste oluliste oskuste nagu jutustamisoskus, sidus kõne, sotsialisaalsed oskused jms omandamine toimuda ainult osaliselt.

Muinasjutt õpetab ja selgitab lapsele ka seda, et igas inimeses on nii halba kui ka head ja lisaks õpetab muinasjutt austust teiste inimeste, looduse ja loomade vastu, mis on välja toodud ka Niibergi jt (2009) muinasjuttude liigituses. „Muinasjutu ülesandeks on suunata

lapse moraalset ja emotsionaalset arengut" (Niiberg *et al.*, 2009, lk 10). Paljud muinasjutud annavad lapsele edasi ka turvatunnet, et kõik saab korda, samas võivad jutud edastada korralekutsuvat sisu, reegleid, millest tuleb kinni pidada. Muinasjuttudes tegeletakse väga otseselt ärevustunde ja hirmudega, kartusega, et ollakse väärtusetu ja võimetu midagi saavutama, võib tekkida hirm üksijäämise, vanemate kaotuse ja surma ees (Bettelheim, 2007). Niiberg jt (2009) toovad ka välja, et muinasjutu kasvatuslik ja emotsionaalne kasutegur on suurem, kui teha muinasjutul põhinevaid lavastusi.

Muinasjutt toetab lapse kujutlusvõime ja loovuse arengut (Kulikovskaya & Andrienko, 2016). Kui laps aga ei saa kuulda jutte või ise luua jutte oma kujutlusvõime abil, kui lapsel puudub enne kooli võimalus olla loov ja oma loovust täiskasvanute abil arendada, siis pärsib see tema edasist õpivõimekust (Teder, 2017). Muinasjutud pakuvad lapsele lootuse ja fantaasia materjali, mis omakorda käivitab lapse mõtlemise, sest laps tahab elada oma fantaasiamaailmas. Muinasjutt annab lapsele võimaluse fantaseerimiseks, kas ja kuidas jutust temale olulist infot kasutada (Krusten jt, 2006).

Muinasjutust saadud mõtted kaasavad lapse ka mängu. Mängu käigus õpib laps viisakust, tähelepanelikkust teiste vastu, abivalmidust, asjade jagamist, töökust, hoolivust, andekspalumist ja palju muud (Kulderknup, 2008). Šveitsi psühholoog Bruno Bettelheimi raamatust „*The uses of enchantment: the meaning and importance of fairy tales*” (1976) (eesti keeles: „Muinasjuttude võlujõud. Muinasjuttude tähtsus ja tähendus”) (2007) selgub, et muinasjutt pakub mitmekesiseid lahendusi erinevatele probleemidele. Ent muinasjutus ei öelda kunagi otse välja, mida peaks tegema, vaid lastakse lapsel endale lahenduseni jõuda. Kulikovskaya ja Andrienko (2016) väitel paneb muinasjutt lapse mõtlema ja tunnetama, mis võib juhtuda, kui laps käitub üht- või teistmoodi, et kokkulepete ja reeglite rikkumisel on ka tagajärjed. Laps jätab meelde muinasjuttude õpetussõnad ja lisab sinna informatsiooni, mis talle tundub oluline, seejärel kujundab ta saadud info endale vajalikuks. Laps vajab ka kiitust ja tunnustust ning muinasjuttudes väljendatud headuse kaudu õpib laps ka ise teistele kiitust jagama (Kulderknup, 2008).

Muinasjutul on nii varjatud kui ka otseseid tähendusi. Muinasjuttu kuulates laps mõtleb ja seetõttu leiab ta muinasjutust ka selle peidetud tähenduse, mis tema jaoks oluline on (Järv, 2009). Bettelheimi (2007) järgi suudab laps tänu muinasjutu tunnustele ja varjatud tähendustele jõuda sellisele järeldusele ja mõistmisele, et ta saab aru endas toimuvast. Laps vaigistab oma alateadvusest tulenevaid pingeid tänu sellele, et ta mõtleb enda jaoks ümber

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 11

muinasjutu tunnuste sisu, viies oma fantaseerimise sellisele tasandile, mis toetab teda vaimselt ning annab talle arusaama jutu sisust. Samuti toob Bettelheim (2007) välja, et on väga oluline, et laps laseks muinasjutu enda alateadvusesse, kuulaks seda süvenenult, sest ainult sellisel juhul toimib muinasjutt ravijana, mis kergendab lapse muresid, ilma et laps sellest arugi saaks, sest ta leiab jutu seest endale lahenduse ja vastuse.

Väikelapsed ja lapsed, kes ei oska end kõnes veel piisavalt väljendada, mõtlevad piltide keeles (Teder, 2017). Nende laste jaoks on pildid väga olulised, seda enam on väga tähtis näidata lapsele ka pilte, kui jutte loetakse. Laps teeb endale sündmuste arengu selgeks piltide, mõtlemise ja fantaseerimise abil (Teder, 2017). Erinevas vanuses lapsed võivad muinasjutust saada täiesti erineva tähendusega teadmisi. Näiteks puberteedieas tüdruk näeb muinasjutus "Lumivalgeke" hoopis midagi muud kui koolieelikust tüdruk. Samas aga võivad mõlemad tüdrukud leida muinasjutust sarnase ja olulise tähenduse. Seega on ühel muinasjutul alati mitu poolt ja erinevad lapsed saavad sealt endale erinevat tuge (Bettelheim, 2007).

Tänapäevased väikelapsele kirjutatud lood on tihtilugu väga palju ringi tehtud. Suur osa lastest puutub kokku muinasjuttude tänapäevase lihtsustatud variandiga (näiteks „Punamütsike“, kus hunt ei söö vanaema ega Punamütsikest ära) ning kõrvale on jäetud nende juttude sügavam mõte, mida lapsel oleks vaja kuulda ja näha. Sellised lood väldivad tihti olulisi probleeme nagu surm ja vananemine. Need probleemid on kõigile otsustava tähtsusega igapäevaelus ning lapsed peaksid nendest samuti kuulma, ei tohiks lapsele näidata ainult elu päikeselist poolt (Kilkson, 2011). Seega on arusaadav, miks on vanemad muinasjutud, kus räägitakse elust ja surmast, heast ja kurjast, lapsele väga arendavad. Selliseid lihtsustatud jutte näeb palju näiteks televisioonis, need on muudetud sisutuks meelelahutuseks (Kumberg, 2012). On oluline säilitada muinasjuttude ehtsus ja tõepärasus. Laps peab mõistma, et reaalses elus on headust ja kurjust igal pool, muinasjuttude kaudu õpib laps mõistma, et erinevatel eluperioodidel on igas inimeses ülekaalus kas head või halvad omadused ning et kõik võivad eksida ja see on inimlik (Kulikovskaya & Andrienko, 2016). Niiberg jt (2009) toovad välja, et muinasjuttudes esineb kurjus erineval kujul: nõia, hiiglase, vaimu või draakonina, Kurjuse sümboliks võib olla õel ja kaval kuninganna näiteks „Lumivalgekese" muinasjutus. Muinasjuttudes tasutakse alati headus ja karistatakse kurjust, see on lapse jaoks väga heaks veenmisvahendiks, et kuritegu ei tasu end ära (Bettelheim, 2007).

Moora (2017) uurimusest selgus, muinasjutud ning muinasjuttude üle arutlemine tekitabki lapses erinevaid emotsioone, näiteks viha, kurbust, rõõmu, mis aitavad lapsel oma

tundeid mõista. Muinasjutud toetavad lapse jaoks erinevaid väärtusi, näiteks sõbralikkust, ausust, austust. Lasteaiaõpetajad käsitlevad ka väärtusõpetust ning selle raames õpivad lapsed erinevaid väärtusi, mis jäävad neid kogu eluks saatma (Teder, 2017). Moora (2017) selgitab, et väärtuste õpetamine koolieelses eas on sellepärast vajalik, et laps on oma arengus tundlikus perioodis ning sellel perioodil on ta vastuvõtlikum uuele informatsioonile. Sutrop (2010) toob välja, et väärtusi omandab laps ainult täiskasvanu eeskujul, seetõttu on oluline, et täiskasvanu ka ise väärtustest lugu peaks. Muinasjutt on lapsele veenvaks väärtuskasvatuse vahendiks (Maasik, 2013).

Kui laps muinasjutte lugedes, kuulates end kellegagi samastab, siis selline tegevus aitab kaasa tema sotsiaalsete oskuste arengule. Samasugune mõju on muinasjutu põhjal läbiviidavatel rollimängudel. Muinasjuttude põhjal etendatavad rollimängud arendavad lapse loovust ning koostöövõime oskust (Kulderknup, 2009). Bettelheim (2007) selgitab, et üldjuhul samastab laps end alati hea tegelasega, sest antud tegelane köidab teda positiivsusega, mis teda erinevates olukordades edasi aitab. Mida lihtsam ja sirgjoonelisem on hea tegelane, seda kergem on lapsel end temaga samastada. Kulderknup (2009) toob välja, et lapsele on raamatust eeskujuks tegelane, kelle moodi ta soovib olla ning tavaliselt on see hea tegelane. Halb tegelane, kelle moodi ta ei soovi olla, jääbki lapse jaoks kõrvale. Muinasjutud pakuvad kuulavale lapsele mõistvaid lahendusi. Näiteks muinasjutt „Kolm pörsakest“ kannab endas edasi mõistmist, et laisk olles või asjasse kergekäeliselt suhtudes ei pruugita kaugele jõuda ja see ei vii sihile. Samuti annavad muinasjutud „Jack ja oavars“ ning „Saabastega kass“ edasi teadmist, et ka kõige vaguram võib elus kaugele jõuda (Bettelheim, 2007).

Feuerverger (2010) väidab, et väärtuste kõrval on olulised ka sotsiaalsed tavad ja käitumisharjumused, mida just lasteraamatutes esitatakse arusaadavalt. Lasteraamatuid lugedes ei arene mitte ainult sotsiaalsed ja enesekohased oskused, vaid kõigele lisaks aitab muinasjuttude lugemine õppida lapsel arvestama kõigi teiste inimeste ja kultuuridega enda ümber. Kaminski (2000) tõi välja, et laste vahel toimib koostöö palju paremini, kui õpetaja on varasemalt tutvustanud erinevaid kombeid ja tavasid ning kasutanud ka õppematerjalina lasteraamatuid, kuna need aitavad lapses arendada arusaamist multikultuursusest. Jutust või näitlemisest osavõtt sõltub küll lapse otsusest, kuid pakub lapsele head võimalust eneseväljenduseks (Hohr, 2000). Osavõtlikkus on arvestamine teiste inimestega, nende tunnete, mõtete ja kogemustega, see kujutab austust kõige elava vastu. Laps mõistab teist paremini, kui ta püüab end teise inimesega samastada (Schiller & Bryant, 2009). Laps õpib

muinasjutu kaudu nii enda kui ka kaaslaste tegusid ette nägema ja ka tagajärgi hindama (Fleer & Hammer, 2013). Sallivus aitab kaasa teiste inimeste mõistmisele. See võimaldab lapsel oma vaadetele kindlaks jääda ja ka teiste arvamust ja seisukohti aktsepteerida (Schiller & Bryant, 2009).

Ettelugemise ja jutustamise kasulikkus

Raamat õppevahendina paberkandjal on parem kui digivahend (Padrik & Hallap, 2008). Kivi ja Sarapuu (2005) on märkinud: „Nooremas koolieas on oluline kuulamisoskuse kujundamine, kasutades selleks eakohast lastekirjandust, mis on lapsele tuttavast valdkonnast" (lk 229).

Ettelugemine ning raamatud üleüldse õpetavad lapsele mõtlemisoskust. Muinasjuttude ettelugemisel hakkab laps fantaseerima ja mõtlema ning seostama jutu sisu enda kogemustega (Männamaa & Marats, 2009). Samuti saab laps juttu kuulates paremini aru oma tegude tagajärgedest ehk mõistab paremini põhjuse ja tagajärje vahelisi seoseid, samuti õpib laps juttu kuulates loogikat (Pärn, 2019). Lapse ettekujutus sellest, et suulise kõne lause võib erineda kirjaliku kõne ehk raamatu lausest, saab lapsel tekkida ainult ettelugemist kuulates (Padrik & Hallap, 2008). Niiberg, Metspalu ja Linnas (2009) toovad välja, et mitte ettelugemise ja lapse tunnete arenemisel on seos ning emotsionaalne pool võib jääda vähem arenenuks, kui lapsele ei loeta jutte ette.

Peale jutu kuulamist on oluline ka jutu sisu üle arutlemine ehk filosoferimine. Tähtis on see, et laps õpiks kuulates andma edasi muinasjutu sisu. Filosoferimine ehk arutelu on lapsega ühine teadmiste omandamise viis (Säre, 2012). Korrekse ja sidusa teksti ümberjutustamise oskus saab lapsel areneda ainult kuulatud jutu analüüsimise ja arutelu käigus, millega omandatakse teksti mõistmise oskus ning mille kaudu saab laps aimu jutustuse elementidest (Padrik & Hallap, 2008). Säre (2012) toob välja, et arutelu kaudu on võimalik teada saada lapse arvamust ning seda viiakse läbi küsimuste ja vastuste vormis ehk dialoogina. Arutelu kaudu õpib laps mitmeid erinevaid oskusi - jäeldamist, arutlemist, argumenteerimist - ehk lühidalt öeldes laps õpib põhjendamisoskust (Säre, 2012). Arutelu käigus saab innustada lapsi julgelt enda arvamust avaldama ning ka teiste laste vaatenurki mõistma. Arutelud jutu üle aitavad kaasa lapse oskusele rääkida dialoogi vormis olnust/möödunust, mis aitab kaasa ajasuhte õppimisele (Hallap & Padrik, 2008). Padrik ja Hallap (2008) toovad veel välja, et lapse suhtlemisoskuse arendamiseks on hea, kui lastakse lapsel kuulatud muinasjutu sisu edasi anda täiskasvanu küsimuste, piltide ja suunamise toel.

Arutelu muinasjutu üle ühendab last lapsevanemaga, samuti annab see võimaluse mitmekülgseks sisukaks vestluseks ajaloolisest ja sotsioloogilisest vaatenurgast (Jayadevan, 2019).

Lugemine on küll üks õpetamise meetod lapsele ning vaimne toiming (Hallap & Padrik, 2008), kuid lapse jaoks on kõige olulisem ikkagi lapsevanem ja see, et laps saaks sellest õppemeetodist osa koos lapsevanemaga (Arm, 2014). Selline tegevus tekitab rutiini, mis on lapse jaoks oluline (Teder, 2017). Liiv (2013) toob oma bakalaureusetöö käigus tehtud küsitluse analüüsis välja, et ühistel lugemishetkedel päeva lõpus on lapse elus väga tähtis ja hinnatud roll. Rohkem kui pooled küsitluse vastajatest (2/3) olid nimetanud lapse huvitatust ja ootust seoses unejuttudega ning rõhutati just muinasjuttude tähtsust. Oluline on, et lapsevanemad ise jutustaksid lapsele loo, sest siis saab laps olla kindel, et tema fantaasiad heaks kiidetakse (Eesti Lastekirjanduse Keskus, s.a.). Bettelheim (2007) on märkinud, et vanem võib saada rõõmu lapse rõõmust, kui laps tunneb rõõmu fantaasiast.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Muinasjuttude kuulamine ning nende sisu üle arutlemine toetab lapse ümberjutustusoskuse arengut, mis omakorda toetab sidusa kõne kujunemist (Puidet, 2008). Muinasjuttude kaudu omandab laps algoskused jutustamises, kirjutamises, lugemises (Padrik & Hallap, 2008). Kõigest eelnevast saab täheldada, et lapse kõne areng on väga tihedas seoses muinasjuttude kasutamisega koolieelses eas. Muinasjuttude käsitlemine toetab ka lapse eneseväljendus-, arutlemis- ja analüüsimisoskust (Puidet, 2008). Muinasjutt on lapse jaoks veenvaks vahendiks väärtuskasvatuse läbiviimisel (Sutrop, 2010), sest juttu kuulates kogeb laps jutustavas sündmustikus isiklikku tundeelamust ja analüüsib seejärel ennast ja oma tegevust ning õpitud väärtused jäävad last saatma kogu eluks (Teder, 2017).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) § 3 (1) järgi on õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev areng, mis toimub kodu ja lasteasutuse koostöös. Selle kaudu toetatakse lapse tervikliku ja positiivse minapildi arenemist, ümbritseva keskkonna mõistmist, eetilist käitumist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mis toimub suurel määral muinasjuttude kaudu (Koolieelse..., 2008). Sellest tulenevalt on oluline, et lapsele loetakse muinasjutte nii kodus kui ka lasteasutuses ja samuti arutletakse loetu sisu üle.

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 15

Varasemalt on küll uuritud etteloetavat lugemisvara, aga kui suur osa sellest on muinasjuttudel ja kuivõrd oluliseks peavad lapsevanemad muinasjuttude ettelugemist, selle kohta ei ole autori teada informatsiooni. Teadmine lapsevanemate arvamusel muinasjuttude ettelugemise kohta aitaks lasteaiaõpetajatel paremini oma õppetegevusi kavandada kui ka lapsevanemaid ettelugemisse kaasata, mis on ka käesoleva töö uurimisprobleemiks. Bakalaureusetöö teema valikul oli autori jaoks määravaks side koolieelse lasteasutuse ja lastega, mistõttu seadis autor eesmärgiks välja selgitada, mil määral vanemad lastele muinasjutte ette loevad ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad. Lähtuvalt töö eesmärgist püstitas autor eesmärgi saavutamiseks kolm uurimisküsimust:

1. Kui tihti loevad lapsevanemad koolieelses eas lastele muinasjutte ette?
2. Milliseid muinasjutte ja miks lapsevanemad lastele ette lugeda eelistavad?
3. Milliseid väärtusi arendab muinasjuttude ettelugemine lastes lapsevanemate hinnangul?

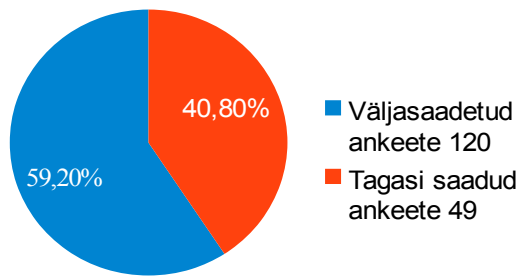
Metoodika

Bakalaureusetöö raames viis töö autor läbi kvantitatiivse uurimuse, lähtudes töö eesmärgist ja uurimisküsimustest. Kvantitatiivne uurimisviis võimaldab uurida üldnäitajaid ja tuua uurimuse käigus välja arvandmeid (Õunapuu, 2014). Kvantitatiivse uurimisviisi kaudu saab töö autor näiteks teada, kui tihti loetakse lapsele kodus muinasjutte. Kvantitatiivses uurimistöös püstitatakse uurimisküsimused ning seejärel kogutakse andmeid, et leida küsimustele vastused (Õunapuu, 2014). Andmete kogumiseks kasutati ankeeti, mille tulemusi hiljem analüüsiti. Lisaks kvantitatiivsele andmeanalüüsile kasutati ankeedist saadud lapsevanemate arvamuse ja kommentaaride analüüsimiseks osaliselt ka kvalitatiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivset sisuanalüüsi rakendatakse tekstiandmete sisu tõlgendamiseks ja sellise sisuanalüüsi käigus on võimalik anda edasi vastanute arusaamu ning kogemusi vastaja kirjelduste kaudu (Laherand, 2008). Ankeedis kasutati nii avatud, suletud kui ka valikvastustega küsimusi ja rakendati Likert-tüüpi skaalaga variante. Avatud küsimuste puhul on võimalik saada vastuseid, mida uurija võib-olla ei oska oodata ega arvata, sest vastaja paneb vastuse kirja oma sõnade ja mõtetega (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2005).

Valim

Valimi valikul lähtus töö autor bakalaureusetöö eesmärgist, milleks oli selgitada välja, mil määral vanemad lastele muinasjutte ette loevad ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad. Töös kasutati eesmärgipärast ettekavatsetud mittetõenäosuslikku mugavusvalimit. Eesmärgipärase ettekavatsetud valimi puhul lähtutakse sellest, et valitakse uuritavad kindlate kriteeriumite alusel (Õunapuu, 2014). Töös valiti uuritavateks kõik lapsevanemad, kelle lapsed käivad Põhja-Sakala valla lasteaedades, olenemata lapse vanusest. Põhja-Sakala vallas on üheksa lasteaeda, mille direktori või asetäitjaga töö autor suhtles ning millest andsid uurimuse läbiviimiseks nõusoleku seitse lasteaeda. Mugavusvalimiks saab valimit lugeda seetõttu, et töö autor on valinud uurimuses osalejateks inimesed, kes on uurijale paremini kättesaadavad (Õunapuu, 2014). Töö autor soovis lasteaedade direktoritelt või asetäitjatelt teada, kui palju on uurimuses osalevates lasteaedades lapsevanemaid. Uurimuses osalevate lasteaedade direktoritele saadeti elektrooniline ankeet, paludes see edastada oma lasteaia lapsevanematele. Uurimuse tarbeks saadeti 120 elektroonilist ankeeti, millest tagasi saadi 49 ankeeti, seega uurimuses osales 40,8% (joonis 1) lapsevanematest.

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 17

Joonis 1. Lapsevanemate osavõtt

Tabel 1 toob välja laste vanuselise jaotuse, mitme lapse puhul peres said vanemad valida mitu vanust.

Tabel 1. Ankeedile vastanud vanemate laste vanused

Vastanud lapsevanemaid	Alla 1aastase lapse vanemad	1–2aastase lapse vanemad	3–4aastase lapse vanemad	5–6aastase lapse vanemad	7aastase ja vanema lapse vanemad
49 (100%)	1	8	28	27	14

Kõige rohkem on vastanute hulgas 3–4aastase lapse vanemaid ning kõige vähem alla 1aastase lapse vanemaid. Vastanutest 23 (46,9 %) olid lapsevanemad, kellel on mitu erinevas vanuses last.

Mõõtevahend

Uurimisinstrumendina kasutati ankeeti (lisa 1), mille koostamisel toetuti töö teoreetilisele osale ning lähtuti püstitatud eesmärgist ja uurimisküsimustest. Ankeedi koostamisel võeti aluseks ka eelnevalt läbiviidud uurimusi. Ansi (2014) uurimistöö käsitles 5-7aastase lapse väärtuskasvatuse toetamist loomamuinasjuttude toel. Kõõra (2012) uurimistöös sooviti teada saada õpetajate ja lapsevanemate arvamus väärtuskasvatuse kohta ja sellest selgus, et 62% küsitletud lapsevanematest kasutas väärtuste õpetamiseks muinasjutte. Jermoškini (2015) uurimistöö käsitles II kooliastme õpilaste arvamus väärtustest ühe kindla muinasjutu põhjal.

Ankeetküsimustiku alguses oli informatsioon töö autori kohta, töö pealkiri ning kinnitus selle kohta, et ankeet on anonüümne. Ankeet koosnes kolmest osast ja kokku oli selles 27 küsimust, millest kuuele sai vastata 5-pallilisel Likert-tüüpi skaalal (hinnanguskaala), mis Ōunapuu (2014) järgi võimaldas vastajal ankeedi väidetega nõustuda või mitte nõustuda. Likert-tüüpi skaalaga oli ankeedis võimalik mõõta lapsevanemate

hoiakuid I, II ja III ploki küsimuste alusel. Ankeedi esimeses osas (küsimused 1-4) küsiti lapsevanemate taustinfot: vanus, haridustase, kogemus/kokkupuude muinasjuttudega nende enda lapsepõlvest. Uurimuse teises küsimuste plokis (küsimused 5-15), uuriti, kes ja kui palju loeb lapsele kodus, mida loetakse, kui tihti ja miks kasutatakse ettelugemiseks muinasjutte ning kui oluliseks peavad lapsevanemad muinasjuttude ettelugemist. Samuti uuriti vanematelt, kas nende laps on tuttav välja toodud enamlevinud muinasjuttudega. Ankeedi kolmandas osas (küsimused 16-27) sooviti lapsevanemate arvamust muinasjuttude üle arutlemise olulisuse, väärtuste ja muinasjutu õpetliku sõnumi ning vanemate jaoks oluliseks peetavate väärtuste kohta. Ankeedis oli nii avatud, suletud kui ka valikvastustega küsimusi, samuti oli mitmele küsimusele lisatud juurde „muu“ variant, mille all lapsevanemad said oma valikut põhjendada või täpsustada.

Enne uurimuse läbiviimist teostati koostöös juhendajatega pilootuuring, kus osales ankeedi täitmisel neli lapsevanemat, kelle laste vanus jäi vahemikku 1–7 eluaastat. Pilootuuring on konkreetse uurimisinstrumendi eelkontroll ehk läbiproovimine (Baker, 1994). Pilootuuringus osalenud lapsevanemad ei osalenud põhiuurimuses. Pilootuuringus osalejatel paluti anda tagasisidet, soovitusi ning hinnata ankeedi sobivust ning küsimuste arusaadavust. Prooviuuring on vajalik, et kogu edasine uurimus kulgeks sujuvalt ning uurija saaks teada ankeedi puuduste, sobimatuse või liigse keerukuse kohta (Van Teijlingen & Hundley, 2001). Pilootuuringu käigus muudeti täielikult ühe küsimuse lauseehitust, lisati vastusevariante ja muudeti vastusevarianti ühe Likert-tüüpi küsimuse puhul. Ankeedi täitmisel ilmnes, et pikemalt mõtlejal kulub ankeedi täitmiseks kuni 20 minutit. Pilootuuringu läbiviimine muutis instrumendi usaldusväärsemaks ja arusaadavamaks ning tagas selle, et töö autor saaks uuritavatelt vajalikku informatsiooni.

Protseduur

Andmete kogumiseks võttis töö autor ühendust kõigi Põhja-Sakala valla lasteaegade direktoritega, uurides nendelt infot nende lasteaia lapsevanemate arvu kohta ja paludes edastada lapsevanematele elektrooniline ankeet. Elektrooniline ankeet koostati Google Drive'i keskkonnas, kasutades Google Formsi, mille link edastati lasteaegade direktoritele. Ühest perest vastas üks lapsevanem ja pere mitme erinevas vanuses lapse puhul ei pidanud vanem mitu korda ankeeti täitma.

Eetika põhimõtteid järgides tagas töö autor uurimuses osalenud lapsevanemate

anonüümsuse, küsimata nende nime, ent e-maili aadress oli vajalik, et teada saada, mitu väljasaadetud ankeeti tuleb tagasi, ja kontrollida, kas mõni vanem ei ole ankeeti täitnud mitu korda. Uurimistöö jaoks saadud andmeid kasutati üldistatud kujul, sest siis ei ole võimalik uurimuses osalenud isikuid identifitseerida, mis omakorda välistab võimaluse kahjustada isikute ning asutuste mainet (Cohen, Manion & Morrison, 2011). Uurimuses saadud vastuseid kasutati ainult käesolevas uurimuses, vastused ei ole hilisemalt enam kellelegi kättesaadavad. Osalemine uurimuses oli vabatahtlik, kuid küsimused ankeedis olid kohustuslikud täita, et pääseda edasi järgmisesse plokki, vastasel juhul ei oleks uurija saanud vajalikke vastuseid.

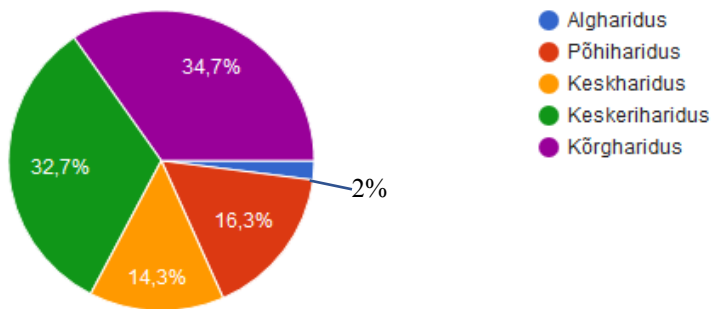
Prooviuring viidi läbi ajavahemikul 1. juuli – 5. juuli 2020, mille tulemusel korrigeeriti ankeeti. Põhja-Sakala valla lasteaedadelt küsiti nõusolekut uurimuses osalemiseks ajavahemikul 9. juuli – 19. august 2020. Üheksast lasteaiast seitse olid nõus läbiviidavas uurimuses osalema. Uurimuses osalenud lapsevanematelt saadi täidetud ankeedid ajavahemikul 16. juulist – 22. septembrini 2020.

Analüüsimisel kasutati kvantitatiivse meetodi protsentanalüüsi. Andmekogumise meetodiks oli statistiline analüüs, mille tulemusel vastused toodi välja arvuliselt ja saadi üldistatud arvulised andmed (Õunapuu, 2014). Avatud küsimuste puhul kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi, mis võimaldas uurijal koondada kokku sarnased vastused ja leida üles uurimusest lähtuvalt vajalik info (Elo & Kyngäs, 2008). Avatud küsimustega ei soovinud töö autor vastajaid suunata, vaid ootas vastuseid lapsevanemate vaatenurgast ja mõtteviisist lähtuvalt. Avatud küsimuste puhul teostatud kvalitatiivse sisuanalüüsi käigus kirjutati kõigepealt kõik vastused OpenOffice Calculation (Apache OpenOffice, 2017) programmi, seejärel korrastati andmetabel ja koondati sisult sarnased vastused. Uurimusest saadud vastuseid analüüsiti Apache OpenOffice 4.1.4 programmiga. Apache OpenOffice programm on mõeldud kontoritarkvara tekstitöötluste, arvutustabelite, esitluste, graafika, andmebaaside ja muu taolise jaoks. Üks programm sisaldab mitmeid erinevaid funktsioone. Tänu OpenOffice'ile puudub vajadus erinevate programmide, Exceli ja Wordi, kasutamise järele.

Tulemused

Tulemuste parema ülevaate ja anonüümsuse tagamiseks ei vaadeldud lasteaedasi eraldi, vaid vastused on toodud välja üldistatult diagrammide ja tabelitena. Tulemuste analüüsimiseks kandis töö autor vastused Google Formsi teenuselt OpenOffice Calculation ja Writer programmi. Nii sisuanalüüs kui ka statistiliste andmete analüüs sooritati OpenOffice 4.1.4 (Apache OpenOffice, 2017) programmiga. Uurimistöö eesmärgiks oli teada saada, mil määral lapsevanemad lastele muinasjutte ette loevad ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad.

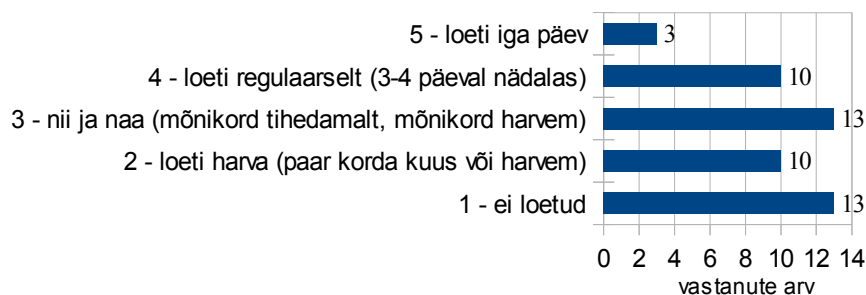
Töö autor soovis teada lapsevanemate haridustaset (joonis 2). Jooniselt 2 selgub, et 34,7% uurimuses osalenud lapsevanematest on kõrgharidusega, leidub ka vähesel määral (2%) algharidusega lapsevanemaid.

Joonis 2. Lapsevanemate haridustase (n = 49)

Ankeedis küsiti lapsevanemate vanust ja selgus, et 32,7%, lapsevanematest on vanuses 31–35 eluaastat. Võrdselt, 26,5%, jagunesid vanusegrupid 36–40 a ja 26–30 a ning 2% olid vanusegrupid 46–50 a ja kuni 25 a. Vastanutest 10,2% olid vanusevahemikus 41–45 a ja üle 51-aastaseid lapsevanemaid vastanute hulgas ei olnud.

Küsimusele, millele sai vastata 5-pallilisel Likert-tüüpi skaalal ja sooviti teada saada, mil määral on lapsevanematele lapsepõlves muinasjutte loetud/jutustatud, vastasid 26,5%, et neile ei ole lapsepõlves muinasjutte ette loetud, samasuguse tulemuse sai ka vastus, et neile loeti kuidas kunagi, mõnikord tihedamalt, mõnikord harvem (joonis 3).

Joonis 3. Lapsepõlveaegne kokkupuude muinasjuttudega (n = 49)

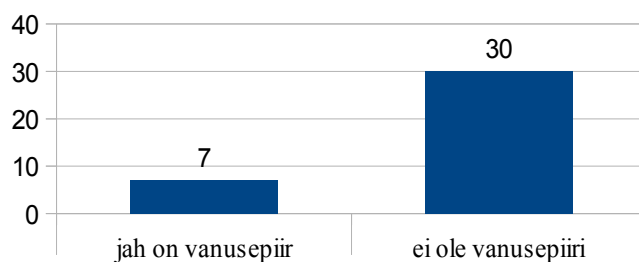
Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 21

Avatud küsimusele, kus lapsevanemad said vastata lapseõlvemälestustest lähtuvalt ning kirjutada oma lemmikmuinasjutu, selgus, et kõige populaarsemaks muinasjutuks oli „Lumivalgeke“. Tulemused on välja toodud tabelis 2 ning sisult sarnased vastused on koondatud. Küsimusele vastas 49-st 48 lapsevanemat.

Tabel 2. Lapseõlvveagne lemmikmuinasjutt

Antud vastused	Vastajate arv	Antud vastused	Vastajate arv
ei loetud	2	„Savipoti Tobi“	1
Vennad Grimmid	2	„Kolm karu“	1
„Lumivalgeke“	5	„Tulipunane lilleke“	1
„Punamütsike“	4	„7 kitsetalle“	2
„onu Remus“	1	„Kolm pörsakest“	3
„Tuhkatriinu“	4	„Saabastega kass“	1
„Bambi“	2	„Sipsik“	1
„Lõvikutsikas Simba“	1	„Bullerby lapsed“	1
„Pöial-Liisi“	2	mõeldi ise välja	1
enamik vene muinasjutud	1	ei mäleta, et oleks olnud / ei olnud	12

Töö autor soovis lapsevanematelt teada, kas nende arvates on lapsele juttude ettelugemiseks vanusepiir. Tulemusi näitlikustab joonis 4.

Joonis 4. Lapsevanemate arvamus ettelugemise vanusepiiri kohta (n = 37)

Vastust paluti ka põhjendada, mida tegid 23 lapsevanemat, 17 lapsevanemat põhjendasid, miks ei ole vanusepiiri, 6 lapsevanemat põhjendasid, miks on vanusepiir. Küsimusele vastas 75,5% (n = 37). Kõige rohkem põhjendati arvamust „ei ole vanusepiiri“ sellega, et muinasjutte kuulates mõtleb laps kaasa ja nii areneb tema jutustamis- ja kuulamisoskus (n = 10). Samuti leiti, et loetakse nii kaua, kuni laps soovib, olenemata tema vanusest (n = 7) ning üks lapsevanem tõi lisaks välja, et loeb ka praegu oma 17-aastasele lapsele ette. Vanusepiiri

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 22

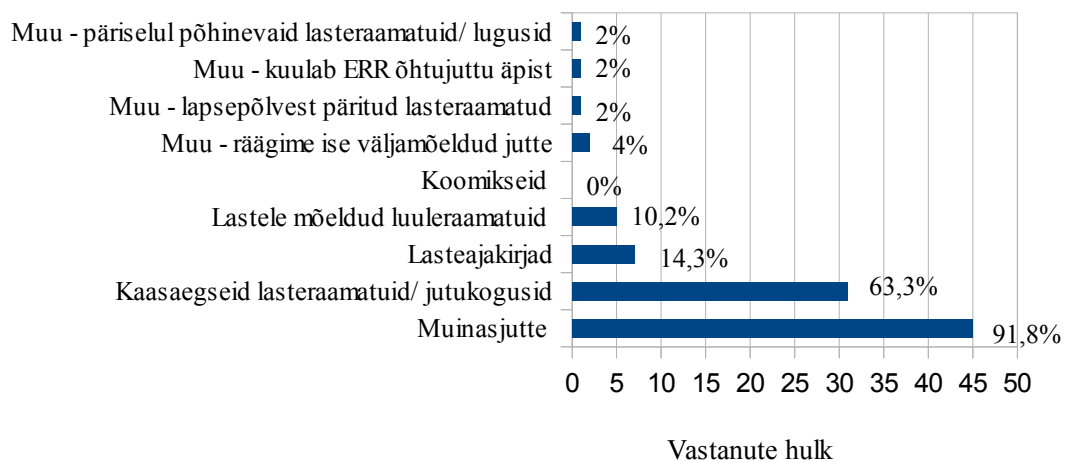
põhjenduseks toodi enim välja lapse enda lugemisoskust ehk kui laps on õppinud lugema, siis ei vaja ta enam ettelugemist (n = 4) ning muinasjutu sisu keerukust ehk laps ei saa muinasjutu sisust aru (n = 2).

Lugemisvara teadasaamiseks, valikvastuste kaudu, paluti lapsevanematel valida kaks varianti. Tulemusi analüüses (tabel 3) selgus, et 49-st 5 lapsevanemat valis ainult ühe vastusevariandi.

Tabel 3. Kodus kõige enam loetud tekstid

Valikud	Valikute arv
Muinasjutud	45
Kaasaegsed lasteraamatud/ jutukogud	31
Lasteajakirjad	7
Lastele mõeldud luuleraamatud	5
Koomiksid	-
Muu - räägime ise väljamõeldud jutte	1
Muu - lasteraamatud minu lapsepõlvest	1
Muu - kuulab ERR õhtujuttu äpist	1
Muu - päriselul põhinevad lasteraamatud/-lood	1
Vastuseid kokku	93

Jooniselt 5 selgus, et kõige enam loetakse kodus muinasjutte. Samuti oli lapsevanematel võimalus valida variant "muu", mida ka kasutati.

Joonis 5. Kodus enim loetud jutud

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 23

Näitamaks oma suhtumist muinasjuttudesse, tuli lapsevanematel valida valikvastustest üks variant või valik "muu", mida neil paluti põhjendada (tabel 4). Uuritavatest 44,9% (n = 22) arvas, et muinasjutud on õpetliku sisuga tekstid.

Tabel 4. Lapsevanemate arvamus muinasjuttudest (n = 49)

Vastusevariandid	Valikute arv	Osakaal
Need on oma aja ära elanud	1	2,00%
Need on lastele mõeldud tekstid	6	12,20%
Neid võib kasutada igas olukorras	11	22,40%
Need hoiavad sidet eri põlvkondade vahel	7	14,50%
Need on õpetliku sisuga tekstid	22	44,90%
Muu - Vahel tuleb neid ringi teha, sest ma leian, et lapsele ei peaks huntide lahtilõikamist, kellegi tapmist ja muud sellist vägivaldset lugema	1	2,00%
Muu - Enamik neist ei ole tõetruud ja üldiselt on ka hirmsad, neid ei tohiks lugeda lapsele, kes ei erista pärismaailma väljamõeldust, see hirmus pool võib tekitada halbu unenägusid	1	2,00%

Leidmaks vastust uurimusküsimusele „Kui tihti loevad lapsevanemad koolieelses eas lastele muinasjutte ette?“ said lapsevanemad vastata ankeedi II osas, valides vastuse valikvastustest: ei loeta üldse, loetakse harva, loetakse regulaarselt, loetakse iga päev, laps kuulab neid digivahenditest, muu. Tulemustest, mis on nähtavad tabelis 5, selgub, et 39% (n = 19) vastanutest loeb lapsele regulaarselt muinasjutte ning 6,1% (n = 3) eelistab lasta lastel kuulata muinasjutte digivahendist.

Tabel 5. Muinasjuttude lugemise sagedus (n = 49)

Vastusevariandid	Valikute arv	Osakaal
Ei loeta üldse	2	4,00%
Loetakse harva	10	20,40%
Loetakse regulaarselt	19	39,00%
Loetakse iga päev	12	24,50%
Laps kuulab neid digivahendist	3	6,10%

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 24

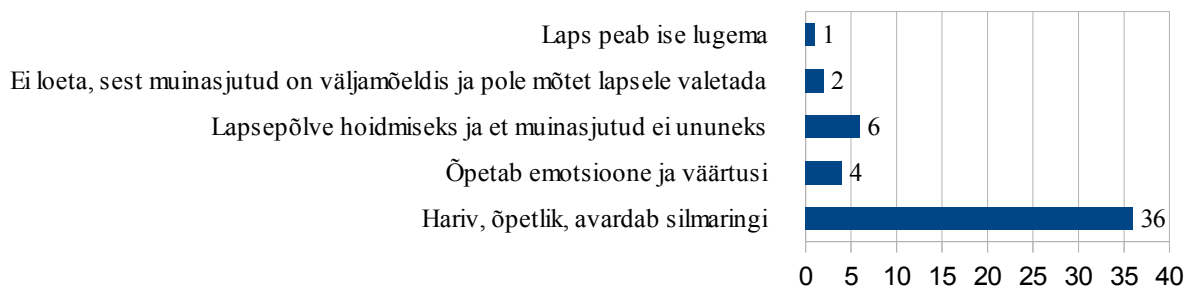
Muu - siis kui soovivad, kui nad 3-4a. olid, siis igal õhtul	1	2,00%
Muu - raamatuid loeme iga päev, muinasjutte mitte	1	2,00%
Muu - iga nädal, aga mitte kõikidel päevadel. Vastavalt sellele, kui väsinud laps õhtul on	1	2,00%

Uuriija soovis teada, kui oluliseks peavad lapsevanemad muinasjuttude lugemist koolieelses eas ning mil määral peetakse tähtsaks väärtuste õpetamist koolieelses eas (tabel 6). Vastata sai 5-pallilisel Likert-tüüpi skaalal. Lapsevanematest 51% peab muinasjuttude lugemist väga oluliseks ning 79,6% vastanutest peab väga tähtsaks väärtuste õpetamist koolieelses eas. Kaks lapsevanemat (4%) leidis, et muinasjuttude lugemine koolieelses eas ei ole üldse oluline.

Tabel 6. Muinasjuttude lugemise ja väärtuste õpetamise tähtsus (n = 49)

	Ei ole üldse (1)	Vähe (2)	Nii ja naa (3)	Pigem (4)	Väga (5)
Kui oluliseks peate lapsele, muinasjuttude lugemist koolieelses eas?	4,1% (n = 2)	4,1% (n = 2)	10,2% (n = 5)	30,6% (n = 15)	51% (n = 25)
Millisel määral peate tähtsaks väärtuste õpetamist koolieelses eas?	-	-	2% (n = 1)	18,4% (n = 9)	79,6% (n = 39)

Lapsevanematel paluti oma vastust muinasjuttude lugemise olulisuse kohta põhjendada (joonis 6) ning sarnaste vastuste koondamisel saadud tulemused näitasid, et lapsevanematest 73,5% (n = 36) leidis, et muinasjuttude lugemine on oluline, sest see harib last ja kujundab tema maailmapilti ning on õpetliku sisuga.

Joonis 6. Muinasjuttude lugemise olulisuse põhjendused (n=49)

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 25

Lisaks sooviti teada, kes loeb lapsele kodus muinasjutte ette. Tulemustest selgus, et enamasti teevad seda emad, 85,7% (n = 42). Vastanutest 10,2% (n = 5) märkis, et muinasjutte loeb isa. Võrdselt jagunesid vastusevariandid: vanavanemad 2% (n = 1) ning õed/vennad 2% (n = 1). Küsimusele vastas 49 lapsevanemat.

Avatud küsimusele muinasjuttude ettelugemise või mitte ettelugemise kohta peres selgus sarnaste vastuste koondamisel, et 22,4% (n = 11) tõi suurima põhjendusena välja lapse enda huvi. Sellele järgnesid võrdsed põhjendused: loetakse unejutuks ning antud tegevus on lapse sõnavara jaoks hariv ning selle sisu on õpetlik, 20,4% (n = 10).

Leidmaks vastust teisele uurimusküsimusele „Milliseid muinasjutte ja miks lapsevanemad lastele ette lugeda eelistavad?“ said lapsevanemad vastata ankeedi II osas ning see oli vormistatud avatud küsimusena. Lapsevanematel paluti välja tuua raamatu/jutu pealkiri ja oma valikut põhjendada. Sisult sarnased vastused on koondatud ning küsimusele vastas 49 lapsevanemat, 6 lapsevanemat ei põhjendanud oma valikut, aga nad kirjutasid vastuse. Kolm lapsevanemat kirjutasid muinasjutu päritolumaa. Kõige rohkem kirjutati vastuseks „traditsioonilised muinasjutud“, mida mainisid 18,36% (n = 9) lapsevanematest ning konkreetseid pealkirju välja ei toodud. 8,1% (n = 4) lapsevanematest kirjutasid vastuseks vendade Grimmide jutud ning samuti pealkirju välja ei toodud. Kõige rohkem, 10,2% (n = 5) vastanutest tõid esile muinasjutu „Kolm põrsakest“ ning põhjenduseks toodi, et see on õpetliku sisuga (ära tee teisele seda, mida sa ei taha, et sulle tehakse). Järgnes muinasjutt „Punamütsike“, mida oli välja toonud 8,1% (n = 4) vastajatest ning enim oli põhjenduseks pandud, et lapsele meeldib seda kuulata. Veel toodi välja muu lastekirjandus, mis ei liigitu muinasjuttude alla: „Bullerby lapsed“, „Kaka ja kevad“, „Karneval ja kartulisalat“, „Tont ja Facebook“, „Laura lood“, „Loomade valimised“, „Karupoeg Puhh“, „Käpapatrull“.

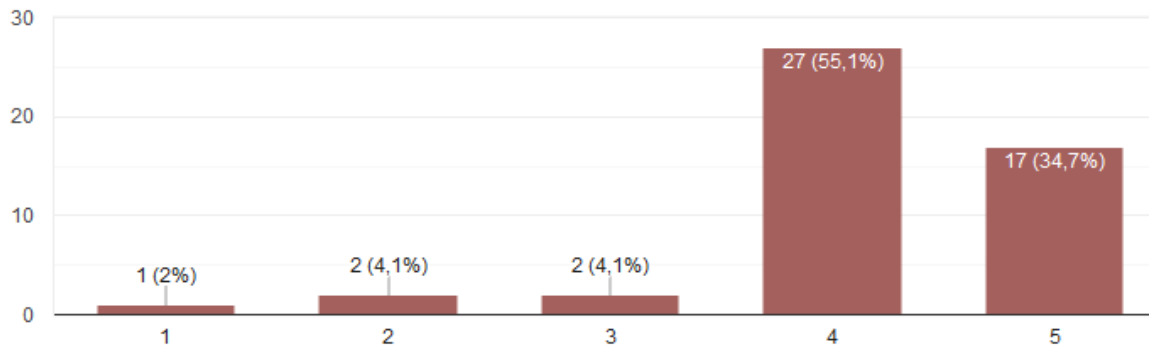
Lapsevanematelt sooviti teada, kas nende laps on tuttav välja toodud muinasjuttudega (joonis 7, lisa 2). Kõige rohkem tunti muinasjuttu „Kolm põrsakest“, millele oli jaatavalt vastanud 93,9% lapsevanematest ning kõige vähem tunti lapsevanemate arvates muinasjuttu nimega „12 kuud“, millele oli jaatavalt vastanud 24,5% lapsevanematest.

Vastustes arutelu sageduse ja olulisuse kohta pärast muinasjuttu selgus, et 98% (n = 48) lapsevanemaid peavad muinasjutu üle arutlemist oluliseks. Lapsevanematest 71,5% (n = 35) tõi põhjusena välja, et soovitakse teada, kas laps sai jutu sisust aru. Samuti leidis 20,5% (n = 10) lapsevanematest, et selline tegevus aitab lapsel õppida ennast väljendama. Lapsevanematest 4% (n = 2) leidis, et tuleb arutleda sellepärast, et muinasjuttudes on palju

mittetõeseid olukordi ja informatsiooni ning et lapsele tuleks ebareaalset olukordi põhjendada. Lapsevanematest 2% (n = 1) jätab jutust välja surma ja tapmised, kuna leiab, et selline tekst ei ole lapsele sobiv ja peab muudetud teksti sisu lapsele põhjendamist oluliseks. Üsna sageli arutleb jutu sisu üle 40,8% (n = 20) lapsevanematest ja 28,6% (n = 14) arutleb sisu üle nii ja naa ning võrdselt 14,3% (n = 7) jagunesid variandid, kui arutletakse alati või arutletakse mõnikord. Mitte kunagi ei arutle lapsega muinasjutu sisu üle 2% (n = 1) lapsevanematest.

Järgmiseks soovis töö autor teada, kas lapsevanem on uurinud, mida laps kuulnud jutust, tegelase käitumisest ja sündmustest arvab. Lapsevanematel paluti tuua ka mõni konkreetne näide. Tulemustest selgus, et 65,3% (n = 32) on oma lapselt jutu kohta uurinud, 22,4% (n = 11) ei ole uurinud ning 12,3% (n = 6) ei mäletanud. Lapsevanematest 55,1% (n = 27) tõi välja ka erinevaid näiteid, mida nende laps on jutu või tegelas(t)e kohta rääkinud. Autor toob lisa 3 välja kõige huvitavamad tähelepanekud, mida lapsevanemad oma laste kohta kirja panid. Üks lapsevanem kirjutas: „*Tuhkatriinut lugedes ütles laps, et pole tähtis, kui ilus või kole on kleit, tähtis on ilus süda*”. Teine lapsevanem tõi välja: „*Hunt on rumal, miks ta ronib korstnast sisse, kui sealt suitsu tuleb*.” Väga huvitav oli ühe lapse nägemus, mille lapsevanem pani kirja järgmiselt: „*Emme, sa oled nagu Lumivalgeke*”. „*Miks?*” „*Lumivalgeke on ka ilus ja väga valge näost*.” Veel tõi üks lapsevanematest välja: „*Lumeeide muinasjutus oli teine tüdruk ebaviisakas, ei aidanud pirukaid ja õunu korjata ega lumeeite ning sellepärast talle maksti kätte pigi kaela valades*.” Väga põhjalik vastus, mis autorile silma jäi, oli järgmine: „*Kaks põrsakest olid nii laisad, et nende majad puhuti ümber, aga kui sa laisk ei ole ja ehitad kõva maja, siis oled ka tugev ja sinu maja ei saa ümber puhuda. Lapsed said väga hästi aru, et kui näha rohkem vaeva ja asju korralikult teha, on tulemus parem/tugevam*.” Lapsevanem oli välja toonud ka lapse tähelepaneku muinasjutus olnud ema kohta: „*Aga emmed ei saada lapsi üksi metsa ega jäta sinna, kui süüa ei ole*.” Veel oli välja toodud: „*Punamütsike tegi valesti, et hundiga rääkis ja ütles, kuhu läheb, ema ju ei lubanud võõrastega rääkida, hunt oli ju tema jaoks võõras*.”

Soovides teada lapsevanemate hinnangut muinasjuttude abil lapsele väärtuste õpetamisest (joonis 8), said lapsevanemad vastata 5-pallilisel Likert skaalal (lisa 1, küsimus nr 20). Tulemustest selgus, et 34,7% vastanutest arvas, et väärtusi saab muinasjutu kaudu õpetada väga palju, 2% leidis, et ei saa üldse.

Joonis 8. Väärtuste õpetamine muinasjuttude abil (n = 49)

Lapsevanematel paluti oma vastust põhjendada ja anda teada, kas on võimalik, et muinasjutu kaudu laps mõistab jutus edasiantava(te) väärtus(t)e tähtsust. Lapsevanematest 96% (n = 47) leidis, et muinasjuttude kaudu saab laps mõista jutus oleva(te) väärtus(t)e sisu. Oma vastust põhjendas 61,7% (n = 29). Vastuseid koondades tuli välja, et 25,5% (n = 12) tõi põhjenduseks, et muinasjuttude ülesehitus on lapsele mõistetav ja lõpus selgub alati jutu mõte, mille kaudu laps saab aru edasiantavast väärtusest. Põhjenduse kirjutanud lapsevanematest 63% (n = 17) leidis, et nad peavad lapsega kindlasti ka jutu järgselt või jutu ajal väärtustest vestlema, vastasel juhul võib asi jääda lapse jaoks segaseks.

Kolmanda uurimisküsimuse „Milliseid väärtusi arendab muinasjuttude ettelugemine lastes lapsevanemate hinnangul?“ vastus saadi teada lapsevanemate jaoks oluliste väärtuste kaudu. Lapsevanematel paluti nimetada kolm väärtust, mida nemad peavad oluliseks lapsele õpetada (tabel 7, lisa 3), seejärel sooviti teada, kas neid väärtusi on võimalik õpetada muinasjutu kaudu. Lapsevanematest 96% (n = 47) kirjutas kolm väärtust, mida nemad oluliseks peavad, kaks lapsevanemat ei vastanud küsimusele ning 89,6% (n = 43) olid kindlad, et lapsevanemate jaoks olulisi väärtusi on võimalik õpetada muinasjutu kaudu. Vastuseid analüüsid autor järeldusele, et lapsevanemate jaoks kõige olulisemad väärtused on ausus (n = 29), sõbralikkus/sallivus (n = 18) ja abivalmidus (n = 14). Lisaks tabelis olevatele väärtustele peavad lapsevanemad veel oluliseks järgmisi väärtusi: hoolsus, karma, tagasihoidlikkus, võrdsus, ustavus/lojaalsus, analüüsivõime, hea ja halva teo mõistmine, jälgimisoskus, tarkus, jutustamis- ja lugemisoskus, huumorimeel, pereväärtused, eneseusk, õiglus, järjekindlus, enda suhtumine ümbritsevasse, tänulik olemine, mitte varastamine, kuulamisoskus, töökus, iseseisvus, mõistus. Oma vastust väärtuste õpetamisele muinasjutu kaudu põhjendas 67,3% (n = 33) lapsevanematest ning põhjendusi analüüsid

Lapsevanemate arvamus muinasjuttude kasutusest koolieelses eas 28

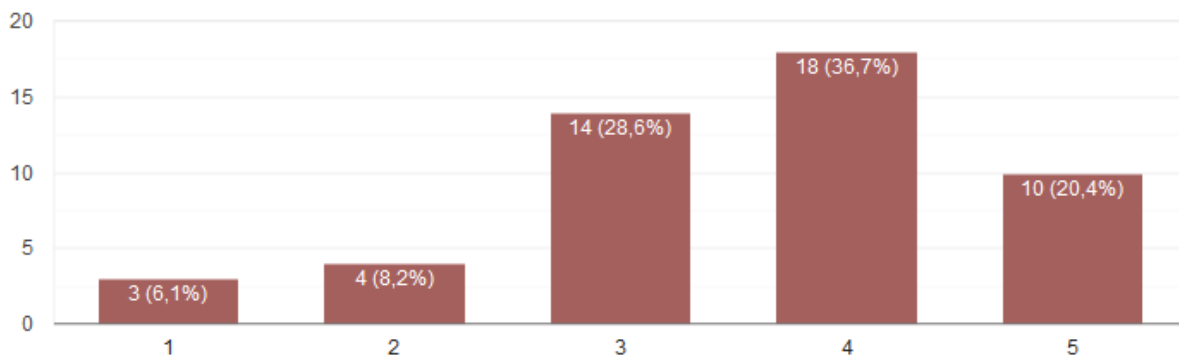
selgus, et 60,6% (n = 20) vastanutest leidis, et muinasjuttude sisu on tihti sarnane reaalse eluga, mis annab võimaluse vajadusel tuua lapsele ka reaalseid näiteid. Põhjalikumad selgitused vastusele toob autor ka välja:

väärtused on hästi esindatud „Lumivalgekese” muinasjutus, kuidas põialpoisid ja loomad suhtuvad hädas Lumivalgekessesse ning välja on toodud Nõia halb käitumine ja selle tagajärg. Minu lapsepõlves olid samad muinasjutud, mida ma oma lastele loen, siis tekitas see minus illusioone, unistusi, tahan, et minu lastel oleks sama lapsepõlv. Muinasjuttudes on tihti hea ja kurja võitlus, kus hea jääb peale, seeläbi on kerge lapsele selgitada, et teiste vastu hea olemine on hea ka sulle endale. Paljud muinasjututegelased, kes valetavad või petavad, saavad lõpuks karistada, sellest õpivad lapsed, et valetamine ei too kunagi midagi head.

Lapsevanematest 27,4% (n = 9) põhjendas, et muinasjutud ongi väärtuste edastamiseks loodud ja nende ülesehitus on juba selline, kus on vajalikud väärtused sees.

Lugemishuvi tekkimise kohta muinasjutte kuulates vastas 83,7% (n = 41) lapsevanematest, et lugemishuvi tekib. Vastajatest 2,4% (n = 2) leidis, et muinasjutte kuulates ei teki lugemishuvi, ning 12,3% (n = 6) pani vastuseks „nii ja naa“. Oma vastust paluti põhjendada, mida tegid 59,2% (n = 29). Vastanutest 20,7% (n = 6) leidis, et on väga oluline, et perekonnas oleks huvi raamatute lugemise vastu, vastasel juhul ei pruugi ka laps lugemisest huvituda. Samuti leidis 69% (n = 20), et lugemishuvi tekib, sest laps soovib teada saada, kuidas muinasjutt lõpeb. Vastanutest 10,3% (n = 3) põhjendas oma valikut, et kui laps on mugavustsoonis ja teab, et talle alati loetakse, siis ei pruugi ta ise huvi lugemise vastu üles näidata, kuid kõik oleneb lapsest.

Järgnevalt soovis töö autor teada, kas on võimalik, et laps saab muinasjuttude kaudu teada erinevatest kultuuridest ja rahvustest (joonis 9), millele sai vastata Likerti skaala alusel (lisa 1, küsimus nr 25). Selgub, et 36,7% (n = 18) vastanutest leidis, et laps saab muinasjuttude kaudu erinevatest kultuuridest ja rahvustest rohkelt erinevaid teadmisi.

Joonis 9. Muinasjuttude kaudu teiste kultuuride ja rahvustega tutvumine (n = 49)

Erinevate emotsioonide tundmaõppimisele muinasjuttude kaudu (tabel 8) leidis 71,4% (n = 35) vastanutest, et see on võimalik. Oma vastust põhjendas 57% (n = 28).

Tabel 8. Emotsioonide tundmaõppimine muinasjuttude kaudu (n = 49)

	Valikute arv	Osakaal
Jah, on võimalik	35	71,40%
Mingil määral on võimalik	7	14,30%
Ei õpi	1	2,00%
Ei tea	2	4,10%
Oleneb lugejast, kuidas emotsioone edastatakse	4	8,20%

Viimase küsimusega sooviti lapsevanematelt teada, kas nende laps on muinasjutust oma iva leidnud või selle moraali rakendanud, samuti paluti tuua näide, kui seda on juhtunud. Vastanutest 67,3% (n = 33) väitis, et nende laps on oma mõtte muinasjutust leidnud ning 66,6% (n = 22) märkis, et neile ei meenu hetkel ühtegi konkreetset näidet. Lapsevanematest 32,6% (n = 16) väitis, et nende laps ei ole muinasjutu moraali kasutanud ega selle mõtet leidnud. Lapsevanematest 33,3% (n = 11) tõi mõne näite, mida nende laps on muinasjutust kasutanud või kasutab: *õpetlik jutt poisist, kes pidi 3 korda lugema, et koolis häid hindeid saada, lapsed jõudsidki järeldusele, et peab palju lugema. Pärast "Hulkur Rasmuse" lugemist mõtles ta väga palju hüljatud inimeste ja loomade peale ning ütles, kuidas tal on vedanud ja muidugi küsis mitu korda üle, kas temagi võib lastekodusse sattuda. Kaks korda toodi välja mõte, et kes teisele auku kaevab, see ise sinna kukub. Viis korda toodi välja põhimõte, et ära tee teisele seda, mida sa ei taha et sulle tehakse. Veel tõi lapsevanemad välja mõtted, et võõrastele ei tohi ust avada ning peab olema hea ja lahke.*

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, mil määral lapsevanemad lastele muinasjutte ette loevad ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad. Seda oleks vajalik teada saada, et lasteaiaõpetajad saaksid antud informatsiooni oma töö korraldamisel kasutada ning vastavalt sellele vajadusel ka lapsevanemaid suunata, muinasjuttude rakendamisel õppetegevustes jne. Eesmärgi täitmiseks püstitati järgmised uurimisküsimused.

1. Kui tihti loevad lapsevanemad koolieelses eas lastele muinasjutte ette?
2. Milliseid muinasjutte ja miks lapsevanemad lastele ette lugeda eelistavad?
3. Milliseid väärtusi arendab muinasjuttude ettelugemine lastes lapsevanemate hinnangul?

Uurimuse tulemused ei ole üldistavad, vaid näitavad ainult ühe piirkonna, Põhja-Sakala valla lasteaegade lapsevanemate arvamusi. Järgnevalt arutletakse saadud tulemuste üle uurimisküsimuste alusel.

Esimene uurimisküsimus „Kui tihti loevad lapsevanemad koolieelses eas lastele muinasjutte ette?“ selgitas välja, et umbes veerand lapsevanematest loeb igapäevaselt kodus muinasjutte ette ning veidi rohkem loetakse regulaarselt. See näitab, et tegelikult loevad vähesed lapsevanemad oma lastele ette igapäevaselt või regulaarselt ning järeldada saab, et muinasjuttude lugemine ei ole uurimuses osalenud lapsevanemate hulgas kuigi populaarne ühine tegevus lastega. Vastajate vanuselist tulemust vaadates võinuks oletada, et sellises vanuses inimesed on muinasjuttudega kokku puutunud, kuid veidi enam kui veerand vastajatest märkis, et neile ei ole lapseõlves muinasjutte ette loetud, mis võib olla ka üheks põhjuseks, miks lapsevanemad oma lapsele ehk nii palju ei loe. Bettelheim (2007) toob välja, et lapsele juttude ettelugemine rahustab teda ja annab talle kindluse, et lapsevanem temast hoolib. Samuti toovad Niiberg jt (2009) välja, et muinasjuttude kuulamine arendab lastel sotsiaalset intelligentsust ning sotsiaalseid oskusi ning veel aitavad erinevad muinasjututegelased ja nende iseloomuomadused jõuda lapsel arusaamisele, milline käitumine on aktsepteeritav ja milline ei ole. Esimese uurimisküsimuse tulemusi analüüsid võib järeldada, et lapsevanemaid tuleks ettelugemise vajalikkusest rohkem informeerida. Samas selgub tulemustest, et kirjanduspalade valimisel lastele loetakse ikkagi väga suurel määral ette just muinasjutte. Siinkohal on hea tõdeda, et täielikult ei puudu ka isade panus ette lugemisse. Pooled lapsevanematest pidasid muinasjutte oluliseks ja leidsid, et need on harivad, õpetlikud ja avardavad lapse silmaringi. Lapsega tegelemine – lapsele ettelugemine, rääkimine,

hääldamise täpsustamine, keelelise väljenduse ja mängu rikastamine, riimimine ja rütmimängud – arendab lapse keelelist pädevust ja suhtlemisoskust, samuti toetab see lapse iseseisvat tegutsemist (Laakso, 1999; Scarborough jt, 1991; Silvén jt, 2002; Stanovitš jt, 1996, viidatud Lerkkanen 2007). Tulemustest selgub, et suurem osa lapsevanemaid ei pea lapse vanust juttude ettelugemisel kuigi oluliseks, mis on positiivne. Bettelheim (2007) toob välja, et kõik muinasjutud ei saagi olla ühel ja samal ajal teatud konkreetsetes vanuses lastele kõige tähtsamad. Erinevad muinasjutud on erineval ajal lastele olulisemad, sest see, mis teatud muinasjutu lapse jaoks vajalikuks teeb, oleneb lapse arenguetapist ja probleemist, mida laps sel hetkel kõige olulisemaks peab. Samuti selgus tulemustest, et kokku ligemale veerand vastanutest on alg-, põhi- või keskharidusega, mis võib mõjutada ka lapsevanemate sissetulekut. See omakorda võib mõjutada lapse õppimisvõimalust koduses keskkonnas (mänguasjad, distsipliin, raamatud) ehk lapsel puudub piisav kognitiivne ja mittekognitiivne stimulatsioon (Brooks-Gunn & Duncan, 1997). Samuti on vanemad lapsele eeskujuks hariduse omandamisel ja selle tähtsustamisel.

Teise uurimusküsimuse „Milliseid muinasjutte ja miks lapsevanemad lastele ette lugeda eelistavad?“ puhul selgus, et kõige enam loetakse kodus traditsioonilisi muinasjutte. Seda kirjutas vastustes enamik lapsevanemaid, kuid põhjendusi sellele vastusele ei antud. Konkreetsetest muinasjuttudest osutus kõige populaarsemaks „Kolm põrsakest“, antud valiku puhul toodi ka põhjenduseks, et muinasjutu sisu on õpetlik (ära tee teisele seda, mida sa ei taha, et sulle tehakse). Samas oli veidi üllatav, et lapsevanemad nimetasid niivõrd vähe konkreetseid muinasjutte ning et ka ankeedis etteantud muinasjuttude puhul arvasid lapsevanemad, et nende lapsed ei ole kursis mõne muinasjutuga, mis on õppetegevustes üsna levinud („12 kuud“, „Kuldkiharake ja kolm karu“). Samas on hea tõdeda, et need, kes muinasjutu nime konkreetselt välja tõid, leidsid sellest ka õpetliku iva, mida laps peaks omandama. Arvestades vastanute hulka ja saadud põhjendusi, võib järeldada, et lapsevanemad ei süüvinud põhjenduste andmisel. Suur osa vanemaid kirjutas muinasjutu lugemise põhjenduseks selle, et lapsele meeldib, kuid ei osanud põhjendada, miks nemad peavad vajalikuks lapsele ette lugeda. Uuriija oleks oodanud, et valdav enamus lapsevanematest oskab välja tuua muinasjuttude ettelugemise kohta mõne enda või lapse jaoks olulise põhjenduse (aitab kaasa arutlusoskuse kujunemisele vms). Kohati võis vastustest välja lugeda vanemate teadlikkust aruteluoskuse ja sõnavara arendamisest, kuid samas tundus, et lapsevanemad rääkisid endale vastu. Kui väideti, et arutletakse vaid mõnikord, ent samas peeti arutelusid

vajalikuks, siis jäi uurijale arusaamatuks, miks lapsega nii vähe muinasjuttude üle arutletakse, kui lapsevanem on arutelude vajalikkusest teadlik. Võib oletada, et lapsevanemal ei ole peale jutu lugemist enam aega sisu üle arutleda või jääb laps juttu kuulates magama, sest tihti loetakse muinasjutte unejutuks. Unejutuks muinasjutu lugemise tõi välja ka Liiv (2013) oma bakalaureusetöö käigus tehtud küsitluse analüüsis.

Kolmanda uurimusküsimuse „Milliseid väärtusi arendab muinasjuttude ettelugemine lastes lapsevanemate hinnangul?“ vastustest selgus, et lapsevanemate jaoks on kõige olulisemad väärtused ausus, sõbralikkus/ sallivus ja abivalmidus ning nende väärtuste edastamine muinasjutu kaudu on võimalik. Seda leidis suur osa vastanutest.

Väärtuskasvatusele pööratakse tähelepanu ka koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) § 14, milles tuuakse välja, et 6–7aastane laps peab tegema vahet heal ja halval käitumisel ning samuti hoolima teistest enda ümber. Fox Eades (2005) aga toob näite, kuidas loos „Kaunitar ja koletis“ kohtuvad kaks erinevat maailma ning muinasjutt mõjutab enda kaudu lapse suhtumist teistesse inimestesse ning samas õpetab ka moraalseid väärtusi. Lääts (2012) ja Ansi (2014) on mõlemad oma uurimustes välja toonud, et nii muinasjuttude kuulamine kui ka ettelugemine ning nende põhjal erinevate rollimängude mängimine võimaldavad anda lastele edasi erinevaid väärtusi ja aidata neil eristada õiget käitumist väärast. Mürsepp (2003) on samuti seisukohal, et muinasjuttude ettelugemine ja nende sisu üle arutlemine on hea viis väärtuste õpetamiseks, sest laps mõtleb ja arutleb jutu sisu üle kaasa. Tulemustest järeldub, et lapsevanemad peavad väärtusõpetust väga oluliseks ning esikohale on seatud ausus, sest lapsevanemate enda eeskujul õpivad ka lapsed ausat käitumist ja väärtustavad enda ümber olevat. Sarnased tulemused väärtuste ja väärtusõpetuse kohta tõi enda uurimistöös välja ka Ansi (2014). Aususe olulisuse on samuti välja toonud oma raamatus Schiller & Bryant (2009).

Töö praktiline väärtus, kitsaskohad, soovitused

Bakalaureusetöö praktiliseks väärtuseks võib pidada uurimusest saadud tulemusi, millest selgub, et lapsevanemad küll loevad lastele kodus muinasjutte ning arutlevad nende sisu üle üsna sageli, kuid õpetajana leiab töö auto, et sellega võiks tegeleda veel rohkem. Õpetajad saavad antud tulemuste alusel oma tööd paremini korraldada, kasutades ehk veel rohkem muinasjutte ja suunata lapsevanemaid kodus lapsele rohkem muinasjutte ette lugema ja eriti nende üle arutlema.

Bakalaureusetöö üheks kitsaskohaks võib pidada kvantitatiivse meetodi valikut, sest antud meetodi puhul saadud vastused ei pruugi olla niivõrd põhjalikud, sest puudub kontroll vastaja üle, ei tea, kas vastati kiiruga ja kuivõrd põhjalikult vastuse üle mõeldi. Üheks kitsaskohaks on kindlasti ka see, et tulemusi ei saa üldistada, sellisel juhul oleks valim pidanud olema suurem kui 120. Käesoleva uurimuse tarbeks saadeti välja 120 ankeeti (lasteasutuste tagasiside väitel), millest tagasi tuli 49, ning sellest nähtub, et üsna suur osa ankeete jäi teadmata põhjusel tagastamata. Seetõttu ei saa antud teemast täiesti selget ja ulatuslikku ülevaadet. Kuna küsitlus viidi läbi ainult ühe valla, Põhja-Sakala valla lasteaedade lapsevanemate näitel, ei saa eeldada, et kogu Eestit hõlmava valimi puhul tulemused samaks jääksid. Kitsaskohaks võib pidada ka veel seda, et ankeedi täitmine võis venida pikemaks, kui ankeedi sissejuhatavas pöördumises lubati, ja see võis tekitada lapsevanemale ebameeldivusi, mille tõttu ehk jäeti ka vastamine pooleli. Edaspidiseks uurimiseks soovitab töö autor läheneda antud teemale kvalitatiivse uurimismeetodi kaudu, kus intervjuu alusel võiks saada ehk sisukamaid vastuseid. Samuti võiks kasutada ka kvantitatiivset uurimismeetodit suurema ja maakondlikult piiritlemata valimiga ning saada personaalselt laiali jagatud ankeedi põhjal rohkem andmeid kui veebipõhise ankeediga.

Tänuõnad

Autor tänab eelkõige oma abikaasat ja lapsi, kellega sai jagatud rõõme ja muresid, mis kooliga kaasnesid, ning kes olid kogu õpingute ajal väga suureks moraalseks toeks. Samuti tänan oma juhendajaid, kes olid nõus mind toetama ja juhendama. Väga suur tänu kuulub Jessica Vainarule, kes igati toetas ja nõustas mind töö koostamisel. Suur aitäh ka kõigile uurimuses osalejatele, kelle panuseta poleks olnud võimalik uurimust läbi viia.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö koostanud ise ja toonud välja teiste autorite ja toetajate panuse. Samuti kinnitan, et töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Inga Kikre /allkirjastatud digitaalselt/ 17.12.2020

Kasutatud kirjandus

- Ansi, M. (2014). *5-7 aastaste laste väärtuskasvatus Eesti loomamuinasjuttude toel*.
Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna: Tallinna Ülikool.
- Apache OpenOffice. (2017). OpenOffice [arvutitarkvara]. Külastatud aadressil
<https://www.openoffice.org/product/index.html>
- Arm, H. (2014). *Vanemate roll lapse lugema õpetamisel ja suunamisel raamatute juurde*.
Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Baker, T. L. (1994). *Doing Social Research* (2nd Ed.). New York: McGraw-Hill Inc.
- Berk, L. E. (2007). *Development through the lifespan* (4th Ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Bettelheim, B. (1976). *The uses of enchantment: the meaning and importance of fairy tales*.
London: Thames & Hudson.
- Bettelheim, B. (2007). *Muinasjuttude võlujõud. Muinasjuttude tähtsus ja tähendus*. Tartu: AS
Atlex.
- Brooks-Gunn, J., & Duncan, G. J. (1997). The Effects of Poverty on Children. *The Future of
Children*, 7(2), 55–71.
- Dickinson, D. K., & Tabors, P. O. (1991). Early literacy: Linkages between home, school, and
literacy achievement at age five. *Journal of Research in Childhood Education*, 6, 30–
46.
- Dickinson, D. K., & Tabors, P. O. (2001). *Beginning literacy with language: Young children
learning at home and school*. Baltimore: Brookes Publishing.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. (7th Ed.).
USA: Routledge.
- Eesti Lastekirjanduse Keskus (s.a.). *Lugema õppimise nipid*. Külastatud aadressil
http://www.elk.ee/?page_id=3497
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Research
Methodology*, 2(1), 107–115.
- Feuerverger, G. (2010). Fairy tales and other stories as spiritual guides for children of war: an
auto-ethnographic perspective. *International Journal of Children`s Spirituality*, 15(3),
233-245.
- Fleer, M., & Hammer, M. (2013). Emotions in imaginative situations: The valued place of
fairytales for supporting emotion regulation. *Mind, Culture, and Activity*, 20(3), 240–
259.

- Fox Eades, J. M. (2005). The importance of Stories and Storytelling. How to Tell Stories. *Classroom tales: Using Storytelling to Build Emotional, Social and Academic Skills across the Primary Curriculum* (pp 11-33). London: Kingsley Publishers.
- Hallap, M., & Padrik, M. (2008). *Lapse kõne arendamine*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Hohr, H. (2000). Dynamic Aspects of Fairy Tales: Social and Emotional Competence through Fairy Tales. *Scandinavian Journal Of Educational Research*, 44(1), 89–103.
- Jayadevan, N. K. (2019). *Why Children Should Read Fairy Tales*. Külastatud Külastatud aadressil <https://www.thecuriousreader.in/essays/children-fairy-tales/>
- Jermoškin, S. (2015). *Õpilaste arvamused väärtustest ühe muinasjutu näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Järv, R. (2005). Muinasjutt. M. Hiiemäe, (Toim), *Regivärsist netinaljadeni: sissejuhatus rahvaluulesse* (lk 49-60). Tallinn: Koolibri
- Järv, R. (2008). Muinasjutuline Setumaa. Lõiv, M., & Aun, M. *Setumaa kogumik 4. Uurimusi Setumaa loodusest, ajaloost ja rahvakultuurist* (lk 220–245). Tallinn
- Järv, R. (2009, 27. juuni). *Muinasjutud õpetavad meid elama*. Eesti Päevaleht. Külastatud aadressil <https://epl.delfi.ee/kultuur/risto-jarv-muinasjutud-opetavad-meid-elama?id=51172171>
- Kaminski, R. (2000). Using Multicultural Cinderella Books To Engage Students in Comprehension Strategies. Classroom Connections. *Council Connections*, 14-17. Külastatud aadressil <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED453506.pdf>
- Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kilkson, T. (2011, 28. aprill). Muinasjutud rikastavad last. *Bioneer Eesti esimene roheline elustiili portaal*. Külastatud aadressil <https://bioneer.ee/muinasjutud-rikastavad-last>
- Kivi, L., & Sarapuu, H. (2005). Keel ja kõne. Henno, K (Toim), *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 227-258). Tartu: Atlex.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I, 2008, 23, 152*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse seadus (2018). *Riigi Teataja I, 1999, 27, 387*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018006?leiaKehtiv>
- Krusten, R., Kumberg, K., Mürsepp, M., Niitra, M., Ojala, H., Palm, J., Reidolv, M., & Tarrend, A. (2006). *Lastekirjanduse sõnastik*. Tallinn: Eesti Lastekirjanduse

Tartu: Atlex.

- Nugin, K., Veisson, M. (2008). Lapse arengu hindamine. Kulderknup, E. (Toim), *Lapse arengu hindamine ja toetamine* (lk 5-17). Tartu: Studium.
- Padrik, M., & Hallap, M. (2008). Keel ja kõne: Kuulamine ja kõnelemine, lugemine ja kirjutamine. Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks. Kikas, E. (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 292-299). Tartu: TÜ Kirjastus.
- Piaget, J. (1964). Part I: Cognitive development in children: Piaget development and learning. *Journal of research in science teaching*, 2(3), 176-186.
- Puidet, T. (2008). Sidusa kõne areng. *Õpetajateleht*, 1-2, 21-23.
- Pärn, L. (2019). Küllaga põhjuseid, miks on lastele ettelugemine väga kasulik. *Apollo raamatuportaal*. Külastatud aadressil <https://raamatud.elu24.ee/3368485/kullaga-pohjuseid-miks-on-lastele-ettelugemine-vaga-kasulik>
- Schiller, P., & Bryant, T. (2009). *Väärtuste raamat: kuidas õpetada 16 põhiväärtust väikestele lastele?* Tartu: Studium.
- Sutrop, M. (2010). *Väärtused koolieelses eas: Väärtuskasvatus lasteaias*. Veisson, M. (Koost), Jung, N. & Lilles, L. (Toim). Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus: Eesti Keele Sihtasutus.
- Säre, E. (2012). Väärtuste kujunemine lastega filosofoerides. Schihalejev, O. (Koost). *Õppemeetodid väärtuskasvatuse teenistuses –miks ja kuidas?* (lk 36-56). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Teder, K. (2017, 12. mai). Lugude jutustamine on hea viis õpetamiseks. *Õpetajateleht*. Külastatud aadressil <https://opleht.ee/2017/05/lugude-jutustamine-on-hea-viis-opetamiseks/>
- Teppan, P. (2014). *Kaasaja õpiteooriate lähtepunktid*. Külastatud aadressil http://stud.sisekaitse.ee/Teppan/Opiteooriad/jean_piaget.html
- Tyler, S. (2020). Chapter 14: Cognitive Development in Early Childhood. *Human Behavior and the Social Environment I*. 502-550. Publisher: University of Arkansas.
- Van Teijlingen, E. R., & Hundley, V. (2001). The importance of pilot studies. *Social Research Update, Vol. 35 No.*
- Vesiko, M. (2005). *Lugemiskeskond lasteaias ja esimeses kooliastmes: lugemispesa loomine ja toimimine*. Publitseerimata magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu.

Lisa 1. Uurimuse ankeet

Lapsevanemate teadlikkus muinasjuttude vajalikkusest lapse arengule koolieelses eas.

Tere, lugupeetud lapsevanemad!

Olen Inga Kikre, õpin Tartu Ülikoolis koolieelse lasteasutuse õpetajaks, olen 3. aasta tudeng ning töötan Suure-Jaani lasteaias Sipsik õpetajana. Ma uurin oma bakalaureusetööga seoses, kui suures ulatuses loevad lapsevanemad oma lastele ette muinasjutte ja miks nad muinasjutte lastele oluliseks peavad või ei pea.

Küsimustik koosneb kolmest osast, vastamiseks kulub umbes 15 minutit ja pere peale palun vastata ainult ühel lapsevanemal. Kui Teil on lasteaias mitu last, siis Te ei pea vastama kõigi laste kohta eraldi (võib juhtuda, et saate küsimustiku lingi mitmest rühmast, kus Teie lapsed on). Soovin saada ainult ühe (ema, isa, vanaema, vanaisa, hooldaja) pereliikme vastuseid, mis on seotud kõigi peres olevate laste kohta, kes on vanuses 0–7 aastat.

Küsimuste korral pöörduge palun otse minu poole: ingakikre@gmail.com

Küsitlus on anonüümne ja Teie andmeid ei avaldata, e-posti sisestamine on vajalik, et saaksin aimu, kui suur osa lapsevanematest küsitlusest osa võtab.

Aitäh, kui leiate aega ja aitate kaasa minu lõputöö valmimisele.

Kõike head soovides

Inga Kikre

Teie e-posti aadress

.....

Esimeses osas palun Teil vastata Teie enda kohta.

1) Vanus

- kuni 25 aastat
- 26 – 30 aastat
- 31 – 35 aastat
- 36 – 40 aastat
- 41 – 45 aastat
- 46 – 50 aastat
- 51 ja rohkem

2) Haridustase

- Algharidus
- Põhiharidus
- Keskhariidus
- Keskerihariidus
- Kõrghariidus

3) Palun märkige viiepallisüsteemis, mil määral on Teile lapsepõlves muinasjutte loetud/ jutustatud?

Vastused on järgnevad: 1 - ei loetud, 2 - loeti harva (paar korda kuus või harvem), 3 - nii ja naa (mõnikord tihedamalt, mõnikord harvem), 4 - loeti regulaarselt (3–4 päeval nädalas), 5 - loeti iga päev.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

4) Milline oli lapsepõlves Teile lemmikmuinasjutt? Põhjendage!

.....

5) Kas Teile arvates on lapsele juttude ettelugemiseks vanusepiir, kui jah, siis milline? Palun põhjendage!

.....

6) Millises vanuses on Teile laps, kellele muinasjutte loetakse? Mitme erinevas vanuses lapse puhul, kellele loetakse, valige mitu vanust.

- Alla 1 aasta
- 1 – 2 aastat
- 3 – 4 aastat
- 5 – 6 aastat
- 7 aastat ja vanem

7) Kes luges/loeb Teile lapsele kõige rohkem?

- Ema
- Isa
- Vanavanemad
- Õed/ vennad

8) Mida Teile lapsele kõige rohkem loetakse? Valige kaks varianti. Vastusevariandi "Muu" puhul põhjendage!

- Muinasjutte
- Kaasaegseid lasteraamatuid / jutukogusid

- Lasteajakirju
- Lastele mõeldud luuleraamatuid
- Koomikseid
- Muu:.....

9) Kuidas suhtute muinasjuttudesse?

- Need on oma aja ära elanud
- Need on lastele mõeldud tekstid
- Neid võib kasutada igas olukorras
- Need hoiavad sidet eri põlvkondade vahel
- Need on õpetliku sisuga tekstid
- Muu:.....

10) Kas ja kui tihti loetakse lapsele kodus muinasjutte? Vastusevariandi "Muu" puhul põhjendage!

- Ei loeta üldse
- Loetakse harva
- Loetakse regulaarselt
- Loetakse iga päev
- Laps kuulab neid digivahenditest
- Muu:.....

11) Miks loetakse või ei loeta Teie peres lapsele muinasjutte? Põhjendage!

.....
.....

12) Kui Teie lapsele loetakse muinasjutte, siis milliseid eelista(si)te (kirjutage raamatu/jutu pealkir(i)jad)? Palun põhjendage oma valikut!

.....
.....

13) Kui oluliseks peate lapsele, muinasjuttude lugemist koolieelses eas? (Palun valige endale sobiv vastusevariant, 1 - ei ole üldse, 2 - on vähe, 3 - nii ja naa, 4 - pigem on, 5 - väga on)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

14) Põhjendage eelneva küsimuse vastust!

.....

15) Kas Teie laps on tuttav järgmiste muinasjuttudega?

	Jah	Ei
„Punamütsike"	☐	☐
„Hunt ja seitse kitsetalle"	☐	☐
„Lumivalgeke	☐	☐
„Kolm põrsakest"	☐	☐
„Tuhkatriinu"	☐	☐
„Kaunitar ja koletis"	☐	☐
„Jack ja oavars"	☐	☐
„Saabastega kass"	☐	☐
„Hans ja Grete"	☐	☐
„Inetu pardipoeg"	☐	☐
„Kuldkiharake ja kolm karu"	☐	☐
„Kakuke"	☐	☐
„Okasroosike"	☐	☐
„12 kuud"	☐	☐
„Pöial-Liisi"	☐	☐
„Lumekuninganna"	☐	☐

16) Kas Teie peres arutletakse lapsega muinasjutu üle pärast selle lugemist/kuulamist? 1 - mitte kunagi, 2 - mõnikord, 3 - nii ja naa, 4 - sageli, 5 - alati.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

17) Miks on Teie arvates oluline/ mitteoluline muinasjuttude üle arutlemine?

.....

.....

18) Kas olete lapselt uurinud, mida laps arvab kuulnud jutu kohta, tegelase käitumise kohta, juhtunu kohta? Tooge palun mõni konkreetne näide, mida Teie laps on öelnud.

.....

.....

19) Millisel määral peate tähtsaks väärtuste õpetamist koolieelses eas? Valige sobiv vastus, 1 - ei ole üldse, 2 - vähe on, 3 -nii ja naa, 4 - pigem on, 5 - väga on.

- 1
- 2

- 3
- 4
- 5

20) Kuivõrd palju saab muinasjuttude abil lapsele väärtusi õpetada? Valige skaalal sobiv vastus, 1 - ei saa üldse, 2 - saab vähesel määral, 3 - nii ja naa (oleneb jutust), 4 - pigem saab, 5 - saab väga palju.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

21) Kas muinasjuttude kaudu saab laps mõista jutus edasiantava väärtus(t)e tähtsust? Põhjendage!

.....

22) Palun nimetage 3 väärtust, mida peate oluliseks lapsele õpetada.

.....

23) Kas Teiepoolseid väärtusi on võimalik lapsele õpetada muinasjutu kaudu? Palun põhjendage!

.....

.....

24) Kas on võimalik, et muinasjutte kuulates tekib lapsel huvi lugemise vastu? Põhjendage!

.....

25) Kas on võimalik, et laps saab muinasjuttude kaudu teada erinevatest kultuuridest ja rahvustest?

Hinnake viieballiskaalal, 1 - ei saa midagi teada, 2 - vähesel määral ehk saab, 3 - pigem saab erinevaid teadmisi, 4 - saab rohkelt erinevaid teadmisi, 5 - saab väga palju teada.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

26) Kuivõrd on võimalik, et laps õpib muinasjuttude kaudu tundma erinevaid emotsioone? Palun põhjendage oma vastust!

.....

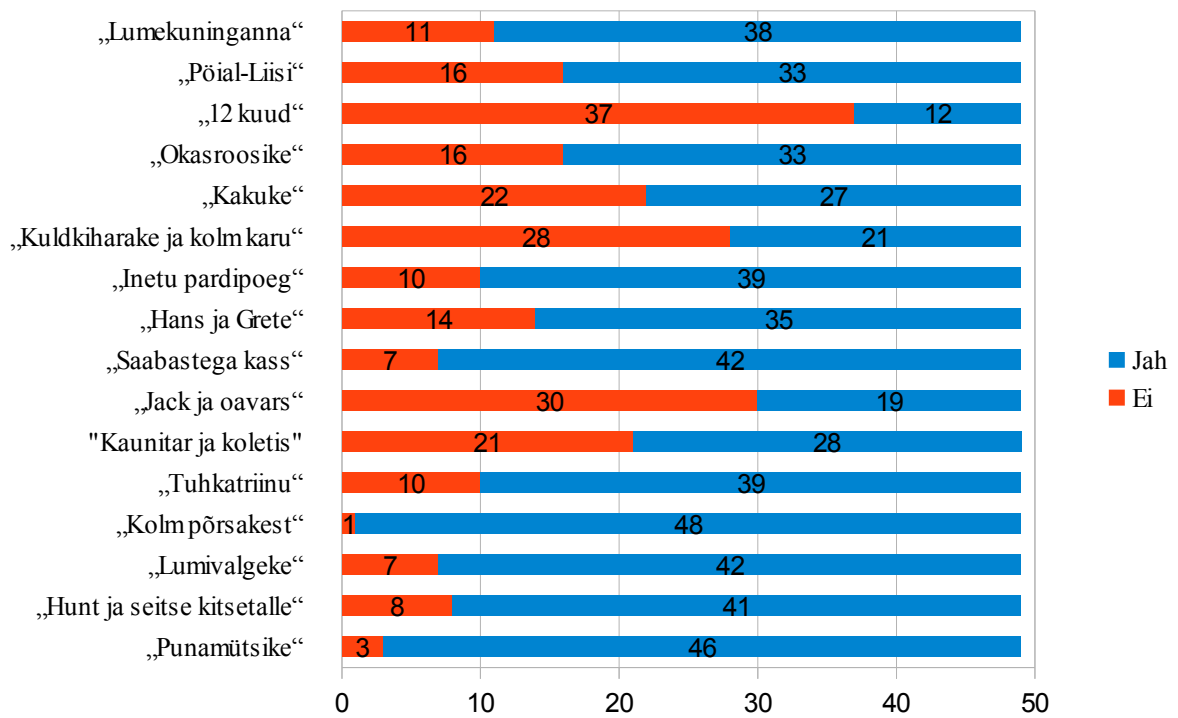
.....

27) Kas Teie laps on muinasjutust oma iva leidnud või selle moraali kasutanud? Kui jah, siis palun kirjutage oma lapse mõte/ ütlus/ arusaam.

.....

Täna, et leidsite aja vastamiseks ja aitate kaasa minu lõputöö valmimisele!

Lisa 2. Muinasjuttude tuntavus

Joonis 7. Muinasjuttude tuntavus (n = 49)

Lisa 3. Lapsevanemate jaoks olulised väärtused

Tabel 7. Lapsevanemate jaoks olulised väärtused (n = 47)

Väärtus	Valikute arv	Osakaal
viisakus	4	8,50%
eneseväljendusoskus	3	6,40%
julgus	3	6,40%
kohusetundlikkus	5	10,60%
teistega arvestamine	4	8,50%
lahkus, headus	5	10,60%
abivalmidus	14	29,80%
hoolivus	12	25,50%
ausus	29	61,70%
sõbralikkus, sallivus	18	38,30%
armastus	5	10,60%
austus	6	12,80%
heatahtlikkus	3	6,40%
usaldusväärsus	3	6,40%

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Inga Kikre,

(sünnikuupäev: 23.11.1986)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose "Lapsevanemate arvamus muinasjuttude ettelugemise tähtsusest koolieelses eas Põhja-Sakala valla lasteasutuste lapsevanemate näitel", mille juhendajad on Ilona Võik ja Tiia Krass,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Inga Kikre

17.12.2020